

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo:101007/B/2022/36122176491918340

Vývoj kapitálu komerčných bánk na Slovensku
Bakalárska práca

2022

Ján Melúch

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Vývoj kapitálu komerčných bánk na Slovensku
Bakalárska práca

Študijný program: Financie, bankovníctvo a investovanie
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra bankovníctva a medzinárodných financií
Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrej Cupák, PhD.

Bratislava 2022

Ján Melúch

Pod'akovanie

Ďakujem môjmu školiťovi Ing. Andrejovi Cupákovi, PhD. a Ing. Máriovi Zemanovi za odbornú pomoc pri písaní bakalárskej práce a ústretovému prístupu.

.....

Ján Melúch

ABSTRAKT

MELÚCH, Ján: Vývoj kapitálu komerčných bánk na Slovensku. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta; Katedra bankovníctva a medzinárodných financií. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Andrej Cupák, PhD.. – Bratislava: NHF EU, 2022, 47 s.

Cieľom bakalárskej práce je zistiť kapitálovú primeranosť slovenských komerčných bánk. Teoretická časť práce je rozdelená na dve kapitoly. V prvej kapitole sa zameriavame všeobecne na komerčné banky a na bankové systémy, v ktorých sa vyskytujú. V druhej kapitole rozoberáme kapitálové požiadavky komerčných bánk. Taktiež sa venujeme funkciám kapitálu a cieľom komerčných bánk. Záverečná kapitola je venovaná praktickej časti. V nej najprv rozoberáme bankový sektor na Slovensku. Potom analyzujeme jednotlivé slovenské komerčné banky a zisťujeme ich kapitálovú primeranosť. Na záver vyhodnocujeme slovenské banky s najlepšou kapitálovou primeranosťou.

Kľúčové slová: kapitálová primeranosť, vlastný kapitál bánk, slovenský bankový sektor

ABSTRACT

MELÚCH, Ján: The development of banks' own funds in Slovakia - University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Banking and International Finance. - Supervisor: Ing. Andrej Cupák, PhD.. – Bratislava: NHF EU, 2022, 47 s.

The aim of the thesis is to determine the capital adequacy of Slovak commercial banks. The theoretical part of the thesis is divided into two chapters. In the first chapter, we focus on commercial banks in general and the banking systems in which they occur. In the second chapter, we discuss the capital requirements of commercial banks. We also focus on capital functions and the goals of commercial banks. The final chapter is devoted to the practical part. There we first analyze the banking sector in Slovakia. Then we analyze individual Slovak commercial banks and explore their capital adequacy. At the end, we evaluate the Slovak banks with the best capital adequacy.

Keywords: capital adequacy, equity capital of banks, Slovak banking sector

Obsah

ÚVOD	7
1 SÚČASNÝ STAV RIEŠENEJ PROBLEMATIKY DOMA A V ZAHRANIČÍ	8
1.1 BANKOVÉ SYSTÉMY A KOMERČNÉ BANKY	8
1.1.1 Členenie bankových systémov	8
1.1.2 Definícia komerčnej banky	9
1.1.3 Členenie komerčných bánk	11
1.2 KAPITÁL KOMERČNEJ BANKY	12
1.2.1 Kapitálové požiadavky	13
1.2.1.1 Tier 1 – základný kapitál	13
1.2.1.2 Tier 2 – dodatkový kapitál	14
1.2.1.3 Tier 3	15
1.2.2 Basel III	15
1.2.2.1 Štandardizovaný prístup pre úverové riziko	16
1.2.3 Funkcie kapitálu banky	17
1.2.3.1 Funkcia financovania	18
1.2.3.2 Funkcia krytia strát	18
1.2.3.3 Funkcia dôvery voči banke	19
1.2.3.4 Funkcia brzdy	20
1.2.4 Ciele komerčnej banky	21
1.2.4.1 Rentabilita komerčnej banky	21
1.2.4.2 Likvidita komerčnej banky	23
1.2.4.3 Solventnosť komerčnej banky	23
2 CIEĽ A METODIKA PRÁCE	25
3 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA	26
3.1 ANALÝZA VÝVOJA KAPITÁLU KOMERČNÝCH BÁNK NA SLOVENSKU	26
3.1.1 Vývoj kapitálovej primeranosti bankového sektora na Slovensku	26
3.1.2 Kapitálová primeranosť jednotlivých bánk na Slovensku	29
3.1.3 Diskusia	41
ZÁVER	43
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	44

Úvod

Finančný sektor je neodlúčiteľnou súčasťou každej rozvinutej ekonomiky. Zohráva v nej dôležitú úlohu zabezpečovaním finančného sprostredkovania. Môžeme povedať, že v súčasnosti je už ťažko predstaviť, aby finančný sektor správne fungoval bez komerčných bánk. Tak isto, ako sú komerčné banky pre ekonomiku dôležité, tak jej môžu aj veľmi jednoducho uškodiť. Príkladom tejto situácie je aj globálna finančná kríza, ktorú sme zažili pred niekoľkými rokmi. Preto je veľmi dôležité komerčné banky regulovať a dohliadať na ich kapitálovú primeranosť.

Kapitál bánk je potrebný na to, aby komerčné banky mohli prípadné straty pokryť svojimi vlastnými prostriedkami. Tento kapitál je nesmierne dôležitý na udržanie stability a dôvery voči banke. Banky disponujú veľkou sumou peňazí, avšak len veľmi malá časť je tvorená ich vlastnými zdrojmi.

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je zistiť a porovnať kapitálovú primeranosť rôznych komerčných bánk na Slovensku. Na realizáciu tohto cieľa najprv teoreticky vymedzíme komerčné banky a požiadavky na ich kapitálovú primeranosť. Potom pomocou výročných správ posudzujeme hospodárenie konkrétnych slovenských bánk a analyzujeme ich reálnu kapitálovú primeranosť.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Bankové systémy a komerčné banky

Podľa Belása bankový systém môžeme definovať ako systém vzťahov, inštitúcií a pravidiel medzi bankovými a nebankovými subjektami v ekonomike. Jeho usporiadanie je determinované politickými a historickými aspektmi, zvyklosťami, tradíciami a ekonomickými špecifikáciami krajiny. Pre každý stabilný a efektívny bankový systém je nevyhnutná jeho vysoká úroveň dôveryhodnosti. Tá sa prejavu tým, že existuje dostatočné množstvo ekonomických subjektov, ktorí vložia do systému svoje finančné prostriedky a zároveň existuje dostatočné množstvo ekonomických subjektov, ktorí budú finančnému systému dôverovať aj za predpokladu nedostatku peňažných prostriedkov. (Belás, 2009, s. 9-10)

1.1.1 Členenie bankových systémov

Poznáme dva základné druhy bankových systémov:

- Jednostupňový bankový systém – vznikol už pri ranom vývoji bankovníctva. Neboli vtedy ešte centrálné banky a nikto nevykonával základné makroekonomické funkcie ani nezabezpečoval stabilitu meny. Až postupom času sa z vtedajšieho bankového systému oddelili niektoré banky, ktoré začali vykonávať funkciu centrálnych bánk. V súčasnej dobe je jednostupňový bankový systém spájaný s centrálnou plánovanými ekonomikami. Takýto systém je monolitický a existuje v ňom iba jedna monobanka. Tá riadi rozdeľuje finančné prostriedky medzi jednotlivé ekonomické subjekty. Tento systém existoval aj v bývalom Československu do roku 1990. Charakteristickými črtami bolo popieranie inflácie aj napriek nadmernej emisii peňazí, pôsobenie bánk v národnom hospodárstve bez ohľadu na ich rentabilitu a úvery neboli poskytované podľa komerčných princípov.
- Dvojstupňový bankový systém – vznikol v dôsledku oddelenia makroeconomickej funkcie bankovníctva od mikroeconomickej. Tvorí ho centrálna banka a komerčné banky. V tomto systéme centrálna banka zastáva funkciu makroekonomického menového centra a zabezpečuje stabilitu meny. Komerčné banky vykonávajú mikroekonomickú funkciu s hlavným cieľom dosahovania zisku. Takýto typ bankového systému je spájaný s vyspelými trhovými ekonomikami. U nás sa začal využívať po roku 1990. (Tkáčová a kol., 2009, s.144)

Druhé delenie bankových systémov môžeme vykonať na základe vykonávaných druhov bankových obchodov:

- Model univerzálneho bankovníctva – komerčné banky vykonávajú štandardné bankové aktivity, ako napríklad prijímanie vkladov, poskytovanie úverov alebo uskutočňovanie platobného styku. Taktiež poskytujú produkty investičného bankovníctva, napríklad depotné obchody, obchodovanie s cennými papiermi, fúzie, akvizície a iné. V súčasnosti je tento model bankovníctva rozšírený po celej Európe vrátane Slovenska.
- Model oddeleného bankovníctva – pri tomto modeli je typické nekompromisné oddelenie komerčného bankovníctva od investičného. Vyskytoval sa najmä v Spojených štátoch amerických počas svetovej hospodárskej krízy a v upravenej forme sa tam vyskytuje dodnes. (Belás a kol., 2007, s. 15)

Tkáčová k týmto dvom modelom pridáva ešte tretí, a to zmiešaný model, ktorý vznikol spojením predchádzajúcich dvoch modelov. Tento model funguje s oddeleným komerčným a investičným bankovníctvom, ale hranice medzi nimi nie sú tak prísne dané. Príkladom takéhoto typu môže byť univerzálna banka, ktorá síce vykonáva komerčné bankovníctvo skrz ponuku štandardných bankových produktov, ale v rámci svojej podnikateľskej činnosti v jednej zo svojich divízií praktizuje aj investičné operácie. To znamená, že v rámci univerzalizácie sa táto banka špecializuje na investičné bankovníctvo. (Tkáčová a kol., 2009, s.145)

1.1.2 Definícia komerčnej banky

Základnú definíciu komerčnej banky na Slovensku môžeme nájsť v zák. č. 483/2001 Z.z. o bankách v znení neskorších predpisov, ktorý komerčnú banku definuje ako právnickú osobu so sídlom na území Slovenskej republiky založenú ako akciovú spoločnosť, ktorá prijíma vklady a poskytuje úvery a ktorá má na výkon činností udelené bankové povolenie. Iná právna forma banky je zakázaná.

Poznáme mnoho ďalších definícií komerčnej banky. Jedna z nich hovorí, že je to špecifický podnikateľský subjekt. Ten sa snaží o dosahovanie zisku, pri ktorom ale musí zohľadňovať riziko podnikania v bankovej sfére. Komerčná banka je zvyčajne charakterizovaná ako finančný sprostredkovateľ presunu dočasne voľných prostriedkov v ekonomike. Tento presun vykonáva pomocou prijímania vkladov od osôb ktoré sporia

a zároveň poskytovaním úverov osobám, ktoré potrebujú získať finančné prostriedky. (Medved' a kol., 2012, s.35)

Pojem komerčná banka môžeme vymedziť z legislatívneho a ekonomického hľadiska. Z legislatívneho hľadiska pozorujeme tieto charakteristiky – banka je právnická osoba a sídlo má v danej krajine, je držiteľom bankovej licencie, prijíma vklady a poskytuje úvery. Z ekonomického hľadiska zohľadňujeme aj úlohy banky z hľadiska menovej politiky a jej funkcií na finančnom trhu. Všetky charakteristiky komerčnej banky teda sú –prijímanie vkladov, poskytovanie úverov, vykonávanie platobných stykov, ovplyvňovanie emisii úverových peňazí a zabezpečovanie finančného sprostredkovania. (Horváthová, 2009, s. 49)

Belás pri definovaní komerčnej banky hovorí o špecifickom podnikateľskom subjekte, ktorý pôsobí v prostredí regulovanej konkurencie. Základné špecifické črty sú – predmet podnikania, potreba vlastnej dôveryhodnosti a nezvyčajná štruktúra bilancie aktív a pasív. Banka zberá vklady od jednotlivých ekonomických subjektov, poskytuje im úvery a taktiež vykonáva mimobilančné transakcie. Cieľom činnosti komerčnej banky je podľa Belása dosahovanie primeranej výkonnosti. (Belás a kol., 2010, s. 60)

Polouček definuje komerčnú banku hlavne vo vzťahu k vykonávaným aktivitám a k sektoru, v ktorom banka svoje obchody s klientami uskutočňuje. „Bežná a jednoduchá definícia bánk vychádza z toho, že banky sú finančné inštitúcie, ktoré prijímajú depozitá a poskytujú úvery. Hoci sa jedná na jednej strane o definíciu veľmi zjednodušenú, na druhú stranu je veľmi výstižná, postihujúca kľúčové aktivity bánk.“ (Polouček et al., 2006, s. 14)

Horváthová uviedla ďalšie 3 špecifické črty komerčných bánk:

- Banky nepredávajú materiálne výrobky, ale ich produkty majú peňažný charakter (napr. bežný účet, spotrebiteľské úvery a pod.). Preto sú produktami banky peňažné operácie, ktoré vznikajú pri „nakupovaní a predávaní“ peňazí s rôznymi podmienkami.
- Cudzíe prostriedky tvoria výraznú väčšinu peňazí, s ktorými banka obchoduje. Využívanie cudzích prostriedkov v neprimeranej miere môže mať za následok podstupovanie neprimeraných podnikateľských rizík. Každá banka má aj vlastný kapitál, ten ale spravidla nepresahuje 5% všetkých zdrojov bánk.

- Zdrojom zisku bánk je hlavne rozdiel medzi výškou úrokov, ktoré banka dostáva z úverov a výškou úrokov, ktoré banky platí z vkladov. V súčasnosti tvoria výraznú časť zisku bánk neúrokové zdroje. Tie banka získava z rôznych poplatkov (napr. za vedenie účtu, za výber finančných prostriedkov a pod.). (Horváthová, 2009, s. 48)

1.1.3 Členenie komerčných bánk

Komerčné banky je možné členiť podľa rozdielnych hľadísk do viacerých kategórií. Prvé hľadisko podľa ktorého členíme banky je podľa vlastníctva kapitálu. Banky môžeme rozdeliť do štyroch skupín:

- Štátne banky – v týchto bankách tvorí väčšinu základného imania štátny kapitál. Skoro vždy poskytujú úvery iba na veľké investičné akcie celospoločenského významu a zároveň ich hlavnou úlohou je presadzovanie uskutočňovanie vládnej politiky.
- Družstevné banky – sú založené na podielovom vlastníctve. Vznikajú so zámerom posilňovania podnikateľských aktivít príslušníkov družstva. V súčasnej dobe sa na Slovensku takéto banky nenachádzajú, ale počas 19. a začiatkom 20. storočia sme ich mohli nájsť aj na našom území. Takéto banky stále existujú napríklad v Nemecku.
- Súkromné banky – môžu mať aj len jedného vlastníka. Takýchto bánk je málo, bývajú to malé rodinné podniky, ktoré sa dedia. Významné bývajú iba na regionálnej úrovni. Oveľa rozšírenejšie sú súkromné banky vo forme akciových spoločností, ktorých základom je držba akcií. Takéto banky mávajú rozsiahle bilančné sumy a často majú nadnárodný význam.
- Spoločnosti s ručením obmedzeným a spoločnosti s ručením neobmedzeným – sú to nevelké banky, ktoré sa spravidla zameriavajú na podporu určitej profesie. Zakladajú si ich živnostníci, väčšinou malí podnikatelia, poľnohospodári a iní. Na Slovensku prevádzka takýchto bánk nie je možná, keďže jediná povolená právna forma bánk je akciová spoločnosť. (Belás a kol., 2007, s. 15)

Ďalej môžeme komerčné banky rozdeľovať podľa pôvodu kapitálu:

- Domáce – zakladateľom a vlastníkom je domáci subjekt, väčšinu základného imania tvorí domáci kapitál.
- Zahraničné – väčšina základného imania pozostáva zo zahraničného kapitálu.

- Zmiešané banky – predstavujú mix domácej a zahraničnej banky, základné imanie tvorí zmiešaný domáci a zahraničný kapitál.

Komerčné banky rozdeľujeme aj z hľadiska trhových segmentov:

- Korporátne bankovníctvo – jedná sa o druh bankového podnikania orientovaného na poskytovanie bankových produktov a služieb firmám. Banky tieto produkty a služby upravujú na mieru presne podľa potrieb a požiadaviek svojich klientov. Týmto spôsobom často zvyšujú ziskovosť daných podnikov.
- Retailové bankovníctvo – ide o druh bankového podnikania zameraného na poskytovanie bankových produktov a služieb malým klientom. Široká škála produktov a služieb je pri tomto druhu podnikania nevyhnutná, keďže tým si banky udržiavajú svoju konkurencie-schopnosť. Retailové bankovníctvo je pre banky nesmierne dôležité, keďže finančné prostriedky získavané od malých klientov patria medzi najvýznamnejšie zdroje komerčných bánk. Malí klienti sú pre banku významní aj kvôli tomu, že im banka poskytuje úvery a iné bankové produkty.
- Privátne bankovníctvo – oproti predchádzajúcim dvom druhom podnikania sa jedná o pomerne nový druh bankového podnikania na Slovensku. Banky sa zameriavajú na svojich veľmi bohatých klientov, ktorým ponúkajú špecifické produkty a služby. Tými sú hlavne poradenské služby ohľadom investovania finančných prostriedkov. Banky ponúkajú tieto služby každému klientovi individuálne, preto by mali každému klientovi dávať presne to čo potrebuje. (Tkáčová a kol., 2009, s.145 - 146)

1.2 Kapitál komerčnej banky

Na definovanie kapitálu komerčnej banky existuje mnoho rôznych definícií. Poznáme dva základné spôsoby, ktorými môžeme kapitál kvantifikovať z účtovného hľadiska. Európske kontinentálne účtovníctvo definuje kapitál banky ako súčasť pasív banky. Podľa Angloamerického účtovného systému je kapitál banky čistá hodnota aktív, ktorá vychádza z kladného rozdielu medzi aktívami a záväzkami banky. Podľa tohto rozdielu môžeme určiť objem aktív, ktorý by majiteľovi ostal po zaplatení všetkých záväzkov. (Belás a kol., 2010, s. 96)

T.W. Koch vo svojej publikácii definuje kapitál ako celkovú hodnotu aktív po odpočítaní záväzkov a reprezentuje podiel vlastníkov v podniku. Musíme však dávať pozor na rozdiely medzi účtovnou definíciou kapitálu a poňatím kapitálu pre regulatívne účely,

ktoré sledujú kapitálovú primeranosť. V tom prípade je do kapitálu možné zaradiť aj isté formy záväzkov. (Koch, 1995, s. 394)

Pri bankovom kapitáli je nesmierne dôležitá nie iba jeho výška, ale aj jeho kvalitatívna stránka, teda kapitálová štruktúra. Jednotlivé položky majú osobitné účely a podmienky tvorby a použitia. Tie sú dôležité pri vykazovaní jednotlivých položiek bankového kapitálu. Ak vzniknú problémy v banke, napr. pri úhrade strát, jednotlivé zložky kapitálu nie sú rovnako dostupné a ani vzájomne zastupiteľné. (Horváthová, 2009, s. 73)

1.2.1 Kapitálové požiadavky

Kapitál banky sa člení podľa základných medzinárodných dokumentov známych ako Bazilejská kapitálová dohoda. Prvá smernica kapitálovej primeranosti Basel Capital Accord bola zhotovená v roku 1988. Touto smernicou boli bankám stanovené minimálne kapitálové požiadavky vzťahujúce sa na úverové riziko. Pomer kapitálu k rizikovo váženým úverom a ďalším aktívam bol stanovený vo výške minimálne 8%. Vývojom bankovníctva sa odhalili niektoré nedostatky prvej Bazilejskej dohody. To malo za následok schválenie nových pravidiel v roku 2004, známych ako Basel II, ktoré stoja na troch základných pilieroch. Prvý pilier sa zaoberá minimálnymi kapitálovými požiadavkami do ktorých sa berie už aj operačné riziko. Druhý pilier opisuje postup orgánov bankového dohľadu. Určuje povinnosti a prístupy regulačných orgánov pri dohľade nad procesom riadenia rizika. Tretí pilier sa zaoberá požiadavkami na zverejňovanie informácií. Je tu vyvíjaná snaha na prehĺbenie trhovej disciplíny a zvýšenie stupňa transparentnosti, čo môže byť docielené zverejňovaním viac informácií bankami. Podľa odporúčaní Bazilejského výboru pre bankový dohľad je kapitál banky delený na tri časti – základný kapitál (Tier 1), dodatkový kapitál (Tier 2), krátkodobý podriadený dlh (Tier 3). (Szpyrc a kol., 2013, s. 24-25)

1.2.1.1 Tier 1 – základný kapitál

„Tier 1 (základný kapitál – core capital, basic equity) predstavuje podstatu kapitálu banky. Táto vrstva je kvôli svojim charakteristikám prirodzenou, podľa regulatívnych opatrení krajín všade uznávanou súčasťou kapitálového vybavenia. Tvoria ju vlastné zdroje v bilancii banky, ktoré sú účtovne priznané a publikované v účtovných závierkach. Tier 1 sa skladá len z trvalého akciového kapitálu (upísané a plne splatené kmeňové akcie a večné nekumulatívne prioritné akcie) a zverejnených rezerv, ktoré vznikli alebo boli zvýšené prídelmi zadržaných ziskov (retained earnings) a ďalších prebytkov (surplus), t.j. emisného

ážia (share premiums), nerozdeleného zisku (retained profit), všeobecných rezerv (general reserves) a zákonných rezerv (legal reserves).“ (Svitek, 2006, s. 22)

Ážiové fondy vznikajú pri predaji akcií za vyššiu cenu než je ich menovitá hodnota. Základom pre vznik rezerv je predpoklad znehodnotenia alebo úbytku aktív v budúcnosti. Zákonné rezervy sú náklady uznané z daňového hľadiska. Ich tvorbu a použitie definuje zákon o rezervách. Použitie zákonných rezerv môže byť napríklad pri odpísaní nevymožiteľných pohľadávok. Rezervné fondy sú tvorené zo zisku po zdanení. Sú súčasťou vlastného kapitálu banky. Tieto fondy môžu byť použité na zvýšenie základného imania alebo pri krytí strát bežného obdobia. (Horváthová, 2009, s. 74)

1.2.1.2 Tier 2 – dodatkový kapitál

Dodatkový kapitál môžeme rozdeliť do piatich skupín – rezervy z prehodnotenia aktív, všeobecné rezervy, nezverejnené rezervy, termínovaný podriadený dlh a hybridné kapitálové inštrumenty.

Rezervy z prehodnotenia aktív vznikajú dvoma spôsobmi:

- V niektorých krajinách banky preceňujú fixné aktíva raz za určitú dobu. Frekvencia prehodnocovania sa pohybuje medzi 1-5 rokmi.
- Existujú taktiež skryté – latentné preceňovacie rezervy. Tie vznikajú v dôsledku dlhodobého vlastníctva akciových cenných papierov ocenených v súvahe s historickou cenou obstarania..

Oba druhy rezerv z prehodnotenia aktív môžeme zaradiť do Tier 2, pokiaľ sú aktíva ocenené na novú hodnotu obozretné s prizieraním sa na možnosti zmeny cien a vynúteného predaja. Nezverejnené rezervy vznikajú rôznymi spôsobmi podľa osobitných právnych a účtovných systémov rôznych krajín. Sú to rezervy, ktoré prešli účtom ziskov a strát, akceptoval ich národný bankový dohľad, ale nie sú zverejnené.

Všeobecné rezervy sa vytvárajú k možným stratám, ktoré ešte v súčasnosti nie sú rozoznané. Uznať ich môžeme iba v prípade, ak neberú do úvahy zhoršenie ocenenia konkrétnych aktív. (Svitek, 2006, s. 23)

Podriadený dlh je záväzok banky osobitného charakteru. Splatný je až posledný v poradí, teda veriteľ má na neho nárok až po splatení všetkých ostatných pohľadávok. Termínovaný podriadený dlh musí spĺňať nasledovné podmienky aby mohol byť zarátaný do Tier 2 kapitálu. Prvou podmienkou je poskytnutie termínovaného podriadeného dlhu na obdobie dlhšie ako 5 rokov. Druhou podmienkou je poskytnutie tohto dlhu v peňažnej forme, teda nesmie mať podobu napr. cenných papierov. Poslednou podmienkou je jeho neobmedzená podriadenosť.

Hybridné kapitálové inštrumenty sú kapitálom banky. Majú charakteristiku dlhu. Medzi ďalšie charakteristiky patrí podriadenosť, úplne zaplatenie, nezaistenosť, podiel na krytí straty a odkúpenie od držiteľa je možné len so súhlasom orgánu dohľadu. (Horváthová, 2009, s. 75)

1.2.1.3 Tier 3

„Novela kapitálovej dohody bazilejského výboru z roku 1996 zaviedla vrstvu Tier 3. Tvorí ju krátkodobý podriadený dlh, ktorý musí spĺňať minimálne nasledovné podmienky:

- *musí byť nezabezpečený, podriadený a úplne splatený,*
- *pôvodná doba splatnosti minimálne 2 roky,*
- *nemôže byť splatený pred zmluvným dátumom splatnosti, pokiaľ bankový dohľad takéto splatenie neumožňuje,*
- *musí byť opatrený uzatváracou klauzulou, podľa ktorej úrokové platby ani istina nemôžu byť splatené (ani v dobe splatnosti), pokiaľ by takéto splatenie znamenalo, že inštitúcia by sa dostala pod minimálnu kapitálovú požiadavku alebo pod ňou ostala.“* (Svitek, 2006, s. 28)

1.2.2 Basel III

Finančná kríza, ktorá pôsobila v európskom finančnom priestore hlavne v rokoch 2008 a 2009 odhalila viaceré nedostatky v oblasti bankového podnikania. Zistené boli tri hlavné dôvody, ktoré zapríčinili vznik krízy:

- množstvo bánk malo nedostatočný kapitál,
- kvôli dodržaniu podmienok kapitálovej primeranosti banky umelo zvyšovali svoje bilancie voči kapitálu, to bolo možné využívaním podsúvahových nástrojov,
- banky mali svoje krátkodobé zdroje v dlhodobých aktívach a kvôli tomu disponovali na trhu s nízkou likviditou.

Pre tieto dôvody bolo jasné, že rámec bazilejských dohôd je nutné upraviť. Stalo sa tak v novembri 2010, keď vedúci predstavitelia G20 schválili rámec Bazilej III. (Szpyrc a kol., 2013, s. 25) Medzi hlavné body Baselu III patrila povinnosť bánk zvýšiť pomer Core Tier 1 kapitálu k celkovému kapitálu až na 4,5 %. Do Core Tier 1 kapitálu patrí kapitál zo skupiny Tier 1 bez cenných papierov, ktoré spĺňajú požiadavky na zaradenie do Tier 1 kapitálu. Ďalej chceli predstavitelia G20 užíť dohľad nad systematickým rizikom na lokálnej aj medzinárodnej úrovni. Taktiež v účtovníctve chceli zaviesť celosvetovo uznávané pravidlá. Medzi ďalšími bodmi bolo aj schválenie princípov, vďaka ktorým sa obmedzili bonusové schémy, ktoré podporovali podstupovanie príliš veľkého krátkodobého rizika. (Kollewe a kol., 2010)

Dohoda Bazilej III ustanovila povinnosť bankám mať k dispozícii proticyklický kapitálový „vankúš“ a „vankúš“ na zachovanie kapitálu. Proticyklický kapitálový vankúš má za úlohu zabezpečiť v časoch prosperity nahromadenie dostatočných vlastných zdrojov, ktoré budú bankám v prípade krízy umožňovať vyrovnanie strát. V prípade spomalenia ekonomiky môže banka tento vankúš uvoľniť, kvôli čomu bude banka naďalej schopná naďalej úverovať reálnu ekonomiku. Ak banka tento vankúš nezabezpečí, bude musieť obmedziť vyplácanie dividend alebo prémie. Vankúš na zachovanie kapitálu sa týka kapitálu najvyššej kvality, teda vlastného kapitálu Tier 1. Všetky banky musia mať k dispozícii tento vankúš aspoň v objeme 2,5 % celkovej rizikovej expozície banky. Tento vankúš napomáha bankám zachovávať svoj kapitál. Pri nezabezpečení tohto vankúša sa uplatňujú rovnaké sankcie ako pri proticyklickom kapitálovom vankúši. (ESRB, 2014)

1.2.2.1 Štandardizovaný prístup pre úverové riziko

Väčšina rizikových aktivít banky je spojená s úverovým rizikom, preto je nutné regulovať ich kapitálové požiadavky. Štandardizovaný prístup používa väčšina bánk na svete, vrátane jurisdikcií mimo Bazilejského výboru. Nevyhnutná bola aktualizáciu aj tohto prístupu. Revíziou sa posilnila regulácia v rámci:

- Zlepšenia granularity a citlivosti na riziko. Napríklad podľa dohôd Basel II, štandardizovaný prístup priradil všetkým hypotékam rovnakú rizikovú váhu. Po revízii sa začali používať rizikové váhy hypoték podľa hodnoty loan-to-value ratio (pomer úveru k hodnote).

- Zníženie automatickej dôvery voči úverovým ratingom bánk tým, že vyvinú dostatočne podrobný prístup nezaložený na ratingoch pre jurisdikcie, ktoré sa nemôžu alebo nechcú spoliehať na externé úverové ratingy.
- Výsledkom tejto revízie je poskytnutie základu pre novú dolnú hranicu kapitálových požiadaviek a zlepšenie porovnateľnosti medzi bankami a obnovenie rovnakých podmienok.

Kľúčové zmeny v štandardizovanom prístupe pre úverové riziko sú nasledovné:

- Bol vyvinutý podrobnejší prístup pre banky a spoločnosti voči expozíciám bez ratingu, a tiež voči expozíciám s ratingom v jurisdikciách, kde je povolené využívanie úverových ratingov.
- Pre expozície voči bankám boli niektoré rizikové váhy prerátané.
- Pre expozície voči spoločnostiam bola vyvinutá podrobnejšia vyhl'adávací tabuľka. Špecifická riziková váha sa prikladá expozíciám voči malým a stredným podnikom. Okrem toho, revidovaný štandardizovaný prístup zahŕňa samostatný prístup k financovaniu projektov, objektovému financovaniu a komoditnému financovaniu.
- Pre expozície rezidenčných nehnuteľností boli vyvinuté prístupy citlivejšie na riziko. Rizikové váhy pri týchto expozíciách sa líšia na základe pomeru loan-to-value.
- V prípade retailových expozícií sa uplatňuje podrobnejšie zaobchádzanie, pri ktorom sa rozlišujú rôzne typy retailových expozícií. Napríklad regulačné retailové portfólio rozlišuje medzi revolvingovými nástrojmi (kde sa zvyčajne čerpá úver) a transakciami (kde sa nástroj využíva na uľahčenie transakcií namiesto zdroja úveru). (Basel Committee on Banking Supervision, 2017)

1.2.3 Funkcie kapitálu banky

Síce kapitál komerčnej banky sa podieľa len malým percentuálnym podielom na celkových pasívach komerčnej banky, jeho kvalitu môžeme pozorovať v štyroch základných funkciách. Tieto funkcie majú výrazný vplyv na celkovú bankovú stabilitu. Funkcie kapitálu sú nasledovné:

- funkcia financovania,
- funkcia krytia strát,
- funkcia vytvárania dôvery,
- funkcia brzdy.

Ak chce banka rozšíriť svoju kapitálovú základňu, môže tak urobiť napr. prostredníctvom emisií ďalších akcií alebo tak, že si ponechá zisk, ktorý by inak vyplatila akcionárom vo forme dividend. (Horváthová, 2009, s.76)

1.2.3.1 Funkcia financovania

Komerčná banka, tak isto ako každá iná organizácia, potrebuje rôzne materiálne vybavenie na bezproblémový chod, vykonávanie rôznych operácií a poskytovanie služieb svojim klientom. Banka by nemala na financovanie týchto potrieb využívať vonkajšie zdroje banky, teda vklady od klientov. Malo by to za následok neefektívne nakladanie s kapitálom banky a taktiež nespokojnosť klientov. Tí očakávajú zo svojich vkladov isté úroky, ktoré by pri takomto hospodárení nebolo možné dosiahnuť. Vklady od klientov by mala banka investovať na finančnom trhu za účelom zisku, preto pozemky, budovy ale aj zariadenia bánk je hradené z vlastných peňažných prostriedkov banky. (Rose, 2008, s. 476)

Svitek dodáva, že úlohou kapitálu je poskytovať fondy na financovanie fixných aktív. To využíva napr. pri investičnom majetku alebo pri investíciách do dcérskych spoločností. Táto funkcia je teda využívaná najmä pri zriaďovaní banky. Spravidla je to základné imanie a ážiové fondy. Môžeme povedať, že hodnota tohto kapitálu sa rovná súčtu hodnoty pozemkov, budov a počiatočných prevádzkových prostriedkov komerčnej banky. (Svitek, 2001, s. 19)

1.2.3.2 Funkcia krytia strát

Kapitál je významný predpoklad na riadne a bezpečné fungovanie banky. Pri podnikaní banka čelí rôznym rizikám. Ak sa tieto riziká naplnia, banka môže utrpieť straty. Tie môžu vzniknúť napr. veľkým počtom dlžníkov, ktorí náhle nedokážu splácať svoje úvery alebo stratou hodnoty investícií banky. Bez vhodnej kapitálovej rezervy by tieto straty mohli banku doviesť až ku krachu. Preto musí byť banka v záujme svojej bezpečnosti a ochrany svojich klientov schopná tieto straty vstrebať a naďalej pokračovať vo svojej činnosti aj za nepriaznivých finančných podmienok. (ECB, 2019)

Na krytie strát sa v prvom rade použijú rezervné fondy a rezervy na krytie strát. Základné imanie sa na krytie strát použije až keď je to nevyhnutné, keďže jeho dostatočná výška je základnou podmienkou pre zotrvanie banky v bankovom sektore. Preto je úlohou

manažmentu banky včas predvídať možné straty a adekvátne prispôbiť štruktúru jej kapitálu, aby nenastali problémy s insolventnosťou banky. (Belás a kol., 2007, s. 102)

Dosahovanie prevádzkovej straty ale nie je pri bankách bežným javom. Každá banka má svoje úrokové marže a zisky z aktív nastavené tak, aby bez problémov pokryli bežné náklady. Pri dlhodobo fungujúcich bankách preto nie je možné predpokladať permanentnú existenciu prevádzkovej straty a tým spôsobené odčerpávanie majetku. Prevádzkové straty môžu ohroziť skôr začínajúcu a zatiaľ nie moc úspešnú banku. Takýmto bankám môže kvôli pokrývaniu strát klesnúť ich kapitál až pod minimálnu zákonom stanovenú úroveň. Pokles hodnoty investícií nepredstavuje pre banku príliš veľkú hrozbu. Banka je ohrozovaná najmä nesplácaním dlhov ich dlžníkmi. To má za dôsledok to, že tieto pohľadávky sa pre banku stávajú čiastočne alebo úplne nenávratné. (Svitek, 2001, s. 16-17)

Horváthová prirovnáva rezervné fondy a rezervy na krytie strát k ochrannej „poduške“ banky. Pokiaľ je táto „poduška“ dostatočne veľká, existencia banky nebude prípadnou stratou ohrozená. Tieto straty logicky znižujú hodnotu kapitálu a aktív banky. Tie sa môžu zúčtovať podľa rozhodnutia valného zhromaždenia buď oproti ostatným položkám vlastného imania alebo ostanú nepokryté na účte neuhradených strát, ktorý je zápornou položkou kapitálu. (Horváthová, 2009, s. 78)

1.2.3.3 Funkcia dôvery voči banke

Klienti do banky vkladajú peniaze za účelom istého zisku. Zároveň pritom podstupujú riziko. Miera tohto rizika sa vyvíja od subjektívnemu vzťahu k riziku a tiež od dôveryhodnosti určitej banky. Dôveryhodnosť banky nie je možné merať žiadnou exaktnou metódou, teda sa nedá žiadnym spôsobom ani kvantifikovať. Môžeme teda povedať, že dôveryhodnosť je súčasťou psychológie. Takisto je základným kameňom biznisu banky a bez nej by komerčná banka nemohla byť stabilná. Síce sa nedá exaktne merať, je pre banku veľmi dôležitá. Preto je na dôvere založená značná časť marketingových stratégií bánk. (Mejstřík, 2008, s. 206-208)

Vkladatelia a veritelia bánk vložia do banky svoje peniaze jedine za predpokladu, že nemajú pochybnosti o bezpečnosti svojich úložiek a pohľadávok. Vznik a podpora dôvery má za následok okrem marketingovej stratégie aj schopnosť banky absorbovať straty. Pri funkcii dôvery, na rozdiel od funkcie krytia strát, môžeme do kapitálovej základne zaradiť

aj podriadený dlh. Ten môže zvýšiť dôveru v banku z pohľadu vkladateľov a veriteľov banky, keďže ich chráni pred stratami. Ak tieto straty spotrebujú celý objem vlastných zdrojov, tak idú predovšetkým na úkor poskytovateľa. Započítaním podriadeného dlhu do kapitálu je takto znázornené, aké veľké straty môže banka vyprodukovať bez ohrozenia bežných veriteľov. (Svitek, 2001, s. 17-18)

Horváthová upozorňuje na možnú manipuláciu s dôverou banky: „*Ak je všeobecne známe, že krach veľkej banky je nežiaduci, lebo by spôsobil vážne hospodárske problémy, potom funkciu dôvery voči banke plní nie tak kapitál banky, ako určitá fikcia alebo spoločenská dohoda, ktorá nemusí mať žiadnu reálnu podobu. V tejto pozícii môže vystupovať napríklad systém ochrany vkladov alebo oficiálne vyhlásenie vládnych autorít, že banku nie je možné nechať skrachovať. Vzniká otázka, či dôvera voči banke môže spoľahlivo fungovať aj na takomto základe. Je nesporné a potvrdila to aj prax, že z krátkodobého hľadiska je to možné. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska je však len otázkou času, kedy takáto základňa pre dôveru voči bankovej inštitúcii vyčerpá pozitívne pohnútky a stane sa nákladnejšou než alternatívne problémy v prípade radikálneho postupu voči banke.*“ (Horváthová, 2009, s. 79)

1.2.3.4 Funkcia brzdy

Pri tejto funkcii kapitál banky využíva na limitovanie rizika z poskytovania úverov. Keď banka zvyšuje objem poskytovaných úverov, teda rozširuje svoje úverové aktivity, musí dohliadať na proporcionálne zvyšovanie vlastného kapitálu. Pre správne zvyšovanie kapitálu musí banka rátať s kapitálovou primeranosťou, koeficientom kapitálovej primeranosti a rizikovo váženými aktívami. Rozširovanie úverových aktivít banky bez zvyšovania jej kapitálu je možné len v prípade, keď je riziková váha daného aktíva nulová. Takéto aktíva s nulovou rizikovou váhou sú štátne pokladničné poukážky. O nulovej rizikovej váhe môžeme hovoriť len za predpokladu, keď si štát alebo centrálna banka daného štátu riadne plní všetky svoje záväzky. V podmienkach Slovenskej republiky sú tieto štátne pokladničné poukážky veľmi obľúbené medzi bankami, práve kvôli možnosti nezvyšovať svoj kapitál ani pri úverovej expanzii. (Belás a kol., 2007, s. 103)

Pri koeficiente kapitálovej primeranosti dávame kapitál do pomeru k riziko váženým aktívam. Svitek vysvetľuje tento koeficient nasledovne: „*Hodnota aktív sa podľa ich relatívnej rizikovosti násobí váhami 0, 20, 50, a 100 %. Počíta sa pritom s čistou účtovnou*

hodnotou, ktorá zohľadňuje ošetrovanie prostredníctvom opravných položiek, rezerv a oprávok. Z objemu aktív sa takto vylučuje zníženie ich hodnoty z dôvodov nesplácania úverov, odpisovania investičného majetku, poklesu trhovej ceny, pretože výška kapitálu sa v dôsledku nákladov vzniknutých pri pokrývaní prejavovaných rizík už znížila. Kapitál je takýmto spôsobom vystavený potenciálnym rizikám, ktoré môžu banke spôsobovať straty v budúcnosti v prípade neschopnosti realizovať z aktív finančné toky. Vyžaduje sa, aby jeho podiel na objeme rizikovo vážených aktív bol minimálne 8 percent.“ (Svitek, 2001, s. 19)

1.2.4 Ciele komerčnej banky

Najväčším problémom s ktorým sa banky stretávajú, je schopnosť zladať bankové ciele, ktorými sú solventnosť, likvidita a rentabilita komerčnej banky. Problémom je to kvôli tomu, že tieto ciele sú vo vzájomnom rozpore. Banka môže držať všetok svoj majetok vo forme hotovosti a tým pádom byť bezproblémovo likvidná. Týmto spôsobom by ale nedosahovala žiaden zisk. Taktiež môže poskytovať rizikovejšie úvery a tým dosahovať zisk, ale to bude mať za následok zníženie likvidity a zvýšenie šance a svoj vlastný úpadok. (Polidar, 1999, s.70)

1.2.4.1 Rentabilita komerčnej banky

Pod pojmom rentabilita môžeme chápať také hospodárenie komerčnej banky, pri ktorom banka dosahuje zisk. Rentabilitou vyjadrujeme, ako efektívne sa nakladá s prostriedkami vkladateľov. Ukazovatele rentability hovoria o celkovej ziskovosti vložených zdrojov pri uskutočňovaní bankových operácií. Rentabilita teda vyjadruje pomer medzi ziskom a hodnotovou veličinou (väčšinou sú to aktíva alebo vlastný zisk). Medzi najdôležitejšie ukazovatele rentability môžeme zaradiť:

- rentabilitu aktív,
- rentabilitu vlastného kapitálu.

Najpoužívanejším ukazovateľom je ukazovateľ rentability aktív (ROA – rentability of assets). Tento ukazovateľ vyjadruje podiel čistého zisku na celkových aktívach spoločnosti:

$$\text{ROA (čistá)} = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{celkové aktíva}} * 100.$$

Vzorec môžeme upraviť aj na výpočet hrubej rentability:

$$\text{ROA (hrubá)} = \frac{\text{zisk pred zdanením}}{\text{celkové aktíva}} * 100. \text{ (Medved' a kol., 2012, s. 112-115)}$$

Výsledné hodnoty ukazovateľa rentability aktív môžeme rozdeliť do viacerých úrovní a tým určiť efektivitu hospodárenia komerčnej banky.

Tabuľka č. 1 - Orientačné pásma hodnotenia úrovne ROA pre komerčné banky

Hodnota	Efektivita
Menej ako 0,5%	slabá
0,5-1%	priemerná
1-2%	dobrá
Viac ako 2%	veľmi vysoká

Zdroj: Svitek, 2006, s. 76 - vlastné spracovanie

Druhým najčastejšie používaným ukazovateľom rentability je ukazovateľ rentability vlastného kapitálu (ROE – rentability on equity). Týmto ukazovateľom môžeme zistiť hlavne intenzitu zhodnocovania vlastného investovaného kapitálu do podnikateľskej činnosti. Oproti nefinančným sféram, banky pracujú s oveľa nižším podielom vlastného kapitálu. Rentabilita vlastného kapitálu sa taktiež člení na hrubú a čistú:

$$\text{ROE (čistá)} = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastné imanie}} * 100,$$

$$\text{ROE (hrubá)} = \frac{\text{zisk pred zdanením}}{\text{vlastné imanie}} * 100. \text{ (Medved' a kol., 2012, s. 116)}$$

Pri tomto ukazovateli Kašparovská dodáva, že sa jedná o ukazovateľ syntetického typu. Je to spôsobené tým, že je ovplyvňovaný viacerými ukazovateľmi, napr. ukazovateľom intenzity, produktivity a podobne. Rozkladaním ukazovateľa ROE na čiastkové ukazovatele je možné zistiť príčiny daného stavu banky a tiež určite slabé a silné stránky v hospodárení banky. Pri tomto ukazovateli ale treba dávať pozor absolutizovanie jeho výsledku, keďže ROE vychádza z ročného zisku a preto neodzrkadľuje finančné dopady rozhodnutí, ktoré sa týkajú viacerých období. (Kašparovská et al., 2006, s. 30)

1.2.4.2 Likvidita komerčnej banky

Likvidita je schopnosť komerčnej banky vyplatiť splatné vklady spoly s ich úrokmi v ktoromkoľvek okamihu. Miera likvidity závisí od miery hotovosti a iných aktív, ktoré majú banky k dispozícii na rýchle splatenie účtov a tiež splnenie krátkodobých obchodných a finančných záväzkov. Za likvidné aktíva považujeme hotovosť a aktíva, ktoré môžu byť rýchlo premenené na hotovosť v prípade potreby. (FED, 2019)

Aby sa banky vyhli sankciám zo strany Bankového dohľadu, musia splniť ukazovatele likvidity a teda si udržiavať dostatočne vysokú likviditu. Banky sa musia riadiť podľa zákona o bankách a opatrením Národnej banky Slovenska č. 5/2009 a opatrenie č. 14./2010. V týchto opatreniach nájdeme podrobnosti o systéme riadenia rizika likvidity, podrobnosti o likvidite a spôsobe jej zisťovania a ukazovatele likvidity. (Kotlebová, 2007, s. 274)

Riziko likvidity nastáva keď je banka neschopná plniť svoje krátkodobé dlhové záväzky. Toto riziko sa vyvíja od viacerých rizikových faktorov. Faktory môžeme rozdeliť na subjektívne a objektívne. Medzi subjektívne faktory patria zníženie zdrojov komerčnej banky (hlavne pri hromadných požiadavkách klientov banky na vyplatenie ich úspor). Medzi objektívne rizikové faktory patria také, ktoré súvisia s vývojom situácie na trhu (napr. zmeny trhových úrokových sadzieb). (Půlpánová, 2007, s. 188)

Dermin hovorí, že pri nedostatočnej likvidite nastáva riziko toho „že aktíva bude potrebné predat' pod cenu, alebo refinancovanie novými zdrojmi sa bude uskutočňovať za vyššie ceny než je očakávaná úroková miera na krátkodobom peňažnom trhu.“ (Dermine, 2009, s. 336)

1.2.4.3 Solventnosť komerčnej banky

Pod pojmom solventnosť banky chápeme schopnosť banky uhrádzať svoje vlastné bežné prevádzkové záväzky zo svojich bežných príjmov a tým predchádzať bankovému úpadku. Medzi bežné prevádzkové záväzky nepatria záväzky ku vkladateľom a k iným bankám, ale napríklad mzdy zamestnancov, platby a tovar a služby, daňové povinnosti a podobne. (Zimková, 2010, s. 11)

Belás opisuje aj zásady, ktoré by banka mala dodržiavať k udržaniu svojej solventnosti. Týmito zásadami sú:

- orientácia na dosahovanie zisku,
- dostatočná výška kapitálu a rezerv na krytie strát v rámci účtov vlastného kapitálu,
- dostatočná výška likvidných aktív. (Belás a kol., 2007, s. 78)

Problémy so solventnosťou sú častokrát sprevádzané problémami s likviditou a naopak. Často je preto náročné určiť, či sa jedná o problém so solventnosťou alebo s likviditou banky. Keď je banka likvidná, bude vždy aj solventná. To ale neplatí naopak, teda banka môže byť solventná, ale nemusí byť dostatočne likvidná. Rozlíšiť problémy so solventnosťou od problémov s likviditou je nutné hlavne pri rozhodovaní o spôsobe ich riešenia. Pri riešení problému s likviditou môže pomôcť centrálna banka (napr. sanačným úverom, diskontnými nástrojmi, moratóriom na výber vkladov), ale pri problémoch so solventnosťou pomoc od centrálnej banky nie je možná. Pri probléme so solventnosťou je potrebné doplniť pôvodný kapitál banky, a to je možné len pomocou vstupu ďalšieho kapitálu do banky. (Horváthová, 2009, s. 110)

2 Ciel' a metodika práce

Zlyhanie bankového sektora predstavuje veľké riziko pre každý rozvinutý štát. Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je posúdiť kapitálovú primeranosť slovenských komerčných bánk a zhodnotiť hlavné riziká a slabé miesta v bankovom sektore.

K dosiahnutiu hlavného cieľa sme si určili aj nasledovné čiastkové ciele, pomocou ktorých hlbšie rozoberieme danú problematiku:

- a) Prvým čiastkovým cieľom je zistiť vývoj bankového sektora na Slovensku za posledné.
- b) Druhým čiastkovým cieľom je zistiť vplyv koronakrízy na slovenský bankový sektor.
- c) Tretím čiastkovým cieľom je zistiť percentuálny pomer vlastného kapitálu nami vybraných komerčných bánk.

Zdroje použité pri spracovaní témy sú uvedené na konci bakalárskej práce. Pri teoretickej časti sme využívali viacero druhov zdrojov. Veľkú časť tvorili monografie dostupné v Slovenskej ekonomickej knižnici a vo Verejnej knižnici Michala Rešetku v Trenčíne. Taktiež sme použili aj viacero internetových zdrojov. Tie pochádzali či už z rôznych vedeckých časopisov, tak aj z publikácií viacerých inštitúcií, ako napr. NBS alebo ECB. V tejto časti sme vo veľkej miere používali opisnú metódu. Definovali sme v nej dôležité pojmy z danej problematiky rozoberali teoretické východiská.

V praktickej časti práce sme čerpali väčšinu údajov z verejne dostupných zdrojov uverejňovaných komerčnými bankami. Tieto zdroje sú tvorené hlavne výročnými správami daných komerčných bánk. Údaje sme získali taktiež z rôznych publikácií NBS. V tejto časti používame metódy analýzy a syntézy, keď porovnávame percentuálny podiel vlastného kapitálu komerčných bánk. Skúmané obdobie je posledných 5 rokov, teda roky 2016 až 2021. Isté nezrovnalosti v dĺžke skúmaného obdobia pri jednotlivých bankách sú spôsobené absenciou dostupných údajov. Zozbierané údaje prezentujeme vo forme tabuliek a grafov.

3 Výsledky práce a diskusia

3.1 Analýza vývoja kapitálu komerčných bánk na Slovensku

Kapitálová primeranosť predstavuje podiel vlastného kapitálu bánk a rizikovo vážených aktív. Každá banka je povinná udržiavať určitú minimálnu výšku regulačného kapitálu, a to z dôvodu objemu a rizikovosti svojich aktív, pričom kapitál banky by mal dokázať pokryť jej potenciálne straty. Vo všeobecnosti platí, že výška požadovaného kapitálu závisí od rizika, s ktorým sú aktíva konkrétnej banky spojené.

3.1.1 Vývoj kapitálovej primeranosti bankového sektora na Slovensku

Samotný kapitál bánk je klasifikovaný do určitých stupňov v závislosti od jeho kvality a súvisiaceho rizika. Kapitál označovaný Tier 1 predstavuje kapitál, ktorý banke umožňuje pokračovať v činnosti a udržiava jej solventnosť. Najkvalitnejšia časť kapitálu Tier 1 je často označovaná ako kmeňový kapitál Tier 1 (CET 1). Kapitál Tier 2 je chápaný ako kapitál, ktorý slúži na to, aby inštitúcia mohla vyplatiť vkladateľov a prednostných veriteľov v prípade, ak by banka stratila svoju solventnosť. Celková výška kapitálu, ktorú musia banky držať, by mala zodpovedať hodnote aspoň 8 % rizikovo vážených aktív. Najkvalitnejší kapitál, teda kmeňový kapitál Tier 1 označovaný aj ako Tier 1 ratio by mal zároveň dosahovať 4,5 % rizikovo vážených aktív. Z dôvodu zachytenia dlhodobého trendu vo vývoji kapitálovej primeranosti slovenských bánk, v tabuľke 3 uvádzame vývoj kapitálovej primeranosti bánk od roku 2008 do roku 2014 na základe Analýzy finančného sektora, ktorá bola spracovaná Národnou bankou Slovenska..

Tabuľka č. 2 – Vývoj kapitálovej primeranosti bánk v rokoch 2008 – 2014

Ukazovatele kapitálovej primeranosti bankového sektora v %	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov v %	12,60	12,70	13,40	15,67	17,23	17,35
Ukazovateľ Tier 1 ratio v %	11,40	11,50	12,40	14,68	16,00	16,03

Zdroj: nbs.sk – vlastné spracovanie tabuľky

Na základe údajov zachytených v rokoch 2009 – 2014, ktoré sú zobrazené v tabuľke 3 jasne vidieť, že vývoj kapitálovej primeranosti slovenských bánk bol aj v minulých rokoch priaznivý. Ukazovatele kapitálovej primeranosti bankového sektora sú významným pilierom odolnosti voči externým rizikám a v prípade slovenských bánk tento vývoj možno hodnotiť veľmi pozitívne. Na základe údajov Národnej banky Slovenska, primeranosť vlastných zdrojov bánk v roku 2009 dosiahla úroveň 12,60 %, pričom k ich posilneniu došlo predovšetkým v roku 2014, kedy hodnota dosiahla úroveň 17,35 %. Rovnako pozitívny vývoj možno konštatovať aj v prípade ukazovateľa Tier 1 ratio, ktorý na konci roka 2014 dosiahol hodnotu 16,03 %. Jeho charakteristickou črtou je vysoký podiel najkvalitnejšej zložky kapitálu, pričom kapitálovú primeranosť slovenských bánk v minulom období tiež možno hodnotiť ako dostatočnú

Ďalej sme pozornosť venovali rokom 2015 – 2021. V tabuľke 2 sú uvedené ukazovatele kapitálovej primeranosti bankového sektora v daných rokoch, ktoré sú vyjadrené v %. Na základe získaných údajov vyplýva, že ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov sa v priebehu jednotlivých rokov vyvíjal priaznivo. Od roku 2015, kedy tento ukazovateľ mal hodnotu 17,75 % dochádzalo k postupnému a miernemu nárastu s ľahkými výkyvmi v hodnotách a jemným poklesom. Slovenské banky mali najlepšiu primeranosť vlastných zdrojov v roku 2021, kedy tento ukazovateľ mal hodnotu 20,29 %. Slovenskú republiku vo významnej miere zasiahla kríza koronavírusu, ktorá negatívne ovplyvnila mnohé sektory hospodárstva. Výnimkou nebol ani bankový sektor, ktorý sa musel popasovať s mnohými problémami. Hoci koronakrízu nebolo možné predvídať, bankový sektor bol na možné krízové obdobie dostatočne pripravený. Kapitálová primeranosť bánk dosiahla v roku 2020 v štvrtom kvartáli v začiatkoch koronakrízy úroveň 19,67 %.

Tabuľka č. 3 – Hodnoty kapitálovej primeranosti bankového sektora na Slovensku

Ukazovatele kapitálovej primeranosti bankového sektora v %	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ukazovateľ primeranosti vlastných zdrojov v %	17,75	18,15	18,81	18,43	18,21	19,67	20,29
Ukazovateľ Tier 1 ratio v %	16,49	16,35	16,83	16,73	16,67	18,11	18,77

Zdroj: nbs.sk – vlastné spracovanie tabuľky

Priaznivý vývoj v rámci jednotlivých rokov bol zaznamenaný aj v prípade ukazovateľa Tier 1 ratio, ktorý v roku 2015 dosiahol hodnotu 16,49 %. Najnižšiu hodnotu v priebehu porovnávaných rokov tento ukazovateľ získal v roku 2016, keďže došlo k miernemu poklesu a hodnota ukazovateľa bola na úrovni 16,35 %. Najkvalitnejší kapitál slovenských bánk bol vykázaný v roku 2021, kedy hodnota ukazovateľa dosiahla úroveň 18,77 %. Finančný sektor na Slovensku je charakteristický svojim konzervatívnym prístupom. Významnou zložkou tohto sektora je vysoký podiel ukazovateľa Tier 1, ktorý predstavuje najkvalitnejšiu zložku celého regulárneho kapitálu.

Aj napriek skutočnosti, že koronakrízu nikto nedokázal predvídať, na základe získaných dát možno konštatovať, že bankový sektor bol na toto krízové obdobie dostatočne pripravený. Ako už bolo vyššie spomenuté, v roku 2020 kapitálová pripravenosť bankového sektora dosiahla úroveň 19,5 %. Čo predstavuje takmer dvojnásobnú hodnotu v porovnaní s rokom 2008, kedy vypukla globálna finančná kríza. K pozitívnemu vývoju v tejto oblasti prispel aj aktívny prístup Národnej banky Slovenska k využívaniu makroprudenciálnych opatrení v predchádzajúcich rokoch, predovšetkým v oblasti limitov na poskytovanie úverov. Týmito opatreniami sa Národnej banke Slovenska podarilo nielen zmierniť riziká z rýchlo rastúcej zadlženosti domácností, ale banky mali možnosť využiť predošlé dobré časy na to, aby v horších časoch disponovali podstatne vyššou kapitálovou rezervou. Veľmi dôležitú úlohu zohral aj fakt, že banky si ponechali prakticky celý zisk z roku 2019, ktorý im vo významnej miere pomohol v posilnení svojej odolnosti. Treba si však uvedomiť, že koronakríza mala obrovský dopad na všetky sektory hospodárstva, čo sa odrazilo aj na príjmoch bežného obyvateľstva. To kvôli stratu príjmom začalo v bankách žiadať o odklady splátok a v niektorých prípadoch došlo aj k nesplácaniu úverov. Na strane bánk tak došlo k obavám z možných strát z tvorby opravných položiek, ktoré sú dôsledkom nesplácaných úverov. Medziročný nárast tvorby opravných položiek v roku 2020 bol až 2,3-násobný. Banky si tým vytvárajú vankúš na potenciálne straty z úverov klientov, ktorí musia čeliť zhoršenej finančnej situácii. Práve nárast nákladov bánk na tvorbu opravných položiek mal popri bankovom odvode hlavný podiel na výraznom prepade čistého zisku bánk. Tento vývoj tak potvrdzuje, že neustále klesajúce úrokové marže spôsobili vysokú citlivosť ziskovosti bánk na akýkoľvek negatívny vývoj. Vysoký tlak na ziskovosť bánk výrazným spôsobom pomohlo zmierniť zrušenie bankového odvodu od druhého polroka v roku 2020. Táto zmena do určitej miery zmierňuje vplyv koronakrízy na tento sektor a znižuje pravdepodobnosť toho, že bankový sektor by nasledujúce roky mohol skončiť v strate.

Na základe získaných dát možno konštatovať, že vývoj kapitálovej primeranosti slovenských bánk bol priaznivý a zaznamenaný bol predovšetkým trend mierneho rastu s miernymi výkyvmi. Z dôvodu lepšej predstavy vývoja primeranosti vlastných zdrojov bánk v minulom období sme príslušné údaje zobrazili v grafe 1.

Graf č. 1 – Primeranosť vlastných zdrojov v % 2009 – 2021

Zdroj: nbs.sk – vlastné spracovanie grafu

Okrem povinného objemu 4,5 % kapitálu Tier 1 ustanoveného v nariadení o kapitálových požiadavkách sú všetky slovenské banky povinné mať k dispozícii aj vankúš na zachovanie kapitálu a proticyklický kapitálový vankúš na zabezpečenie toho, aby v čase prosperity banky dokázali nahromadiť dostatočné vlastné zdroje, ktoré im v prípade krízy umožnia vyrovnať straty. Ako už bolo vyššie spomenuté, všetky banky musia mať k dispozícii vankúš na zachovanie kapitálu, ktorý sa týka kapitálu najvyššej kvality (vlastného kapitálu Tier 1), a to v objeme 2,5 % celkovej rizikovej expozície banky.

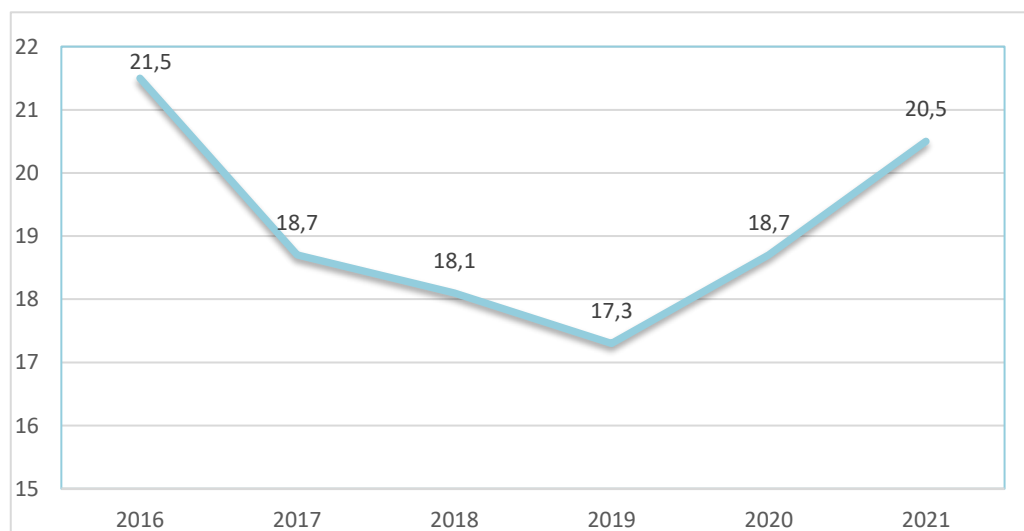
3.1.2 Kapitálová primeranosť jednotlivých bánk na Slovensku

Na základe údajov dostupných na portáli Národnej banky Slovenska sme vybrali banky so sídlom na území Slovenskej republiky, medzi ktoré patrí Poštová banka, Prima

banka, Privat banka, Tatra banka, Československá obchodná banka, Všeobecná úverová banka a Slovenská sporiteľňa.

Slovenská sporiteľňa bola založená v roku 1825 ako vôbec prvá sporiteľničná inštitúcia na Slovensku. V súčasnosti je najväčšou retailovou bankou na Slovensku, ktorá má dlhodobo vedúce postavenie v oblasti celkových aktív, vkladov klientov a pod. Aktuálne má vyše 2,3 milióna klientov. Patrí do skupiny Erste Group Bank AG. Táto banka vo svojej výročnej správe z roku 2021 uvádza, že jej kapitálová primeranosť sa z úrovne 18,7 % na konci roka 2020 zvýšila v roku 2021 na hodnotu 20,5 %. Ukazovateľ kapitálovej primeranosti Slovenskej sporiteľne rástol v priebehu roka 2021 najmä kvôli pozitívnemu vývoju vlastných zdrojov banky. Na navýšení vlastných zdrojov sa okrem nárastu nerozdeleného zisku podieľal aj nižší objem odpočítateľných položiek kapitálu, ktoré boli tvorené z dôvodu tvorby opravných položiek zameraných na krytie úverového rizika a emisia kapitálu Tier 1 vo výške 80 miliónov eur. Medziročné zníženie tvorby opravných položiek malo súvis s pomerne priaznivým vývojom zlyhaných úverov v roku 2021 a s tvorbou rezerv v roku 2020 kvôli potenciálnym stratám na úveroch z dôvodu nepriaznivého dopadu pandémie COVID-19. Podiel zlyhaných úverov v Slovenskej sporiteľni klesol z 2,4 % v roku 2020 na 1,8 % v roku 2021. Z dôvodu porovnania vývoja kapitálovej primeranosti Slovenskej sporiteľne sme získané dáta zobrazili v grafe 2.

Graf č. 2 – Kapitálová primeranosť vlastných zdrojov Slovenskej sporiteľne v %

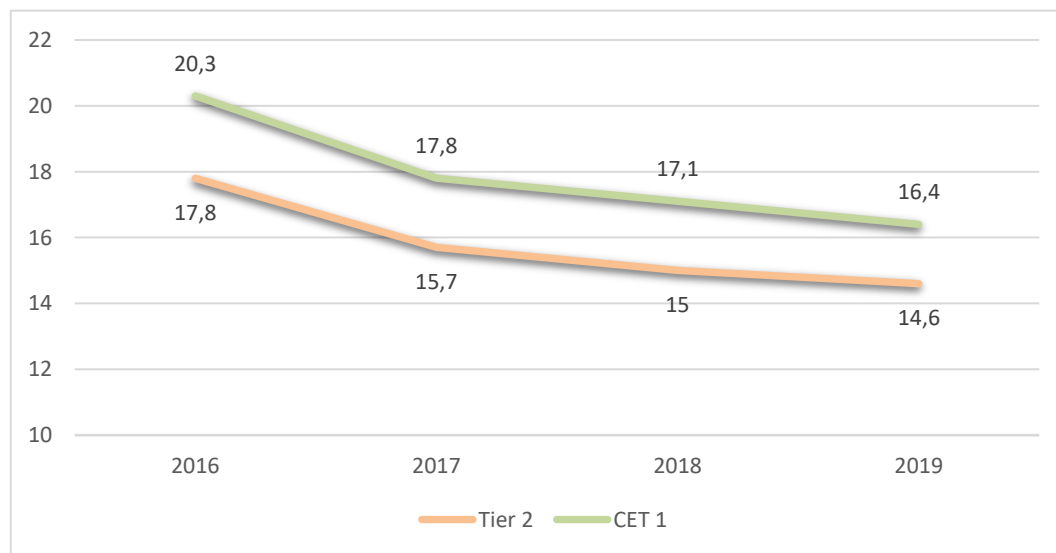

Zdroj: Výročné správy Slovenskej sporiteľne – vlastné spracovanie grafu

Na základe zistených údajov je jasne viditeľné, že kapitálová primeranosť Slovenskej sporiteľne v priebehu rokov mierne kolísala, pričom najvyššiu hodnotu za celé sledované obdobie táto banka dosiahla v roku 2016, kedy dosiahla hodnotu 21,5 %. Najnižšia hodnota kapitálovej primeranosti banky bola zaznamenaná v roku 2019, kedy došlo k prepadu na hodnotu 17,3 %. Od roku 2019 do roku 2021 nasledoval trend rastu, ktorý sa v roku 2021 zastavil na hodnote 20,5 %. Dlhodobý vývoj kapitálových ukazovateľov Tier 2 a CET 1 kopíruje trend celkovej kapitálovej primeranosti a hodnoty týchto ukazovateľov sme zobrazili v grafe 3.

Získané dáta jasne hovoria, že vývoj týchto ukazovateľov mal klesajúci trend. Kapitál druhej úrovne, t.j. Tier 2, ktorý je menej bezpečným kapitálom ako Tier 1 v roku 2016 dosiahol v prípade Slovenskej sporiteľne hodnotu 17,8 % a nasledujúce roky vykazoval pokles. Ak porovnáme rok 2016 s rokom 2019 je zrejmé, že došlo k poklesu hodnoty tohto ukazovateľa o 3,2 %. V prípade kmeňového kapitálu CET 1 (Tier 1) možno rovnako vidieť trend poklesu, ktorý začal v roku 2017 a pokračoval aj v roku 2019. Ak sa pozrieme na hodnoty v tomto časovom období je zrejmé, že došlo k poklesu o 3,9 %.

Graf č. 3 – Kapitálové ukazovatele Tier 2 a CET 1 v Slovenskej sporiteľni v %

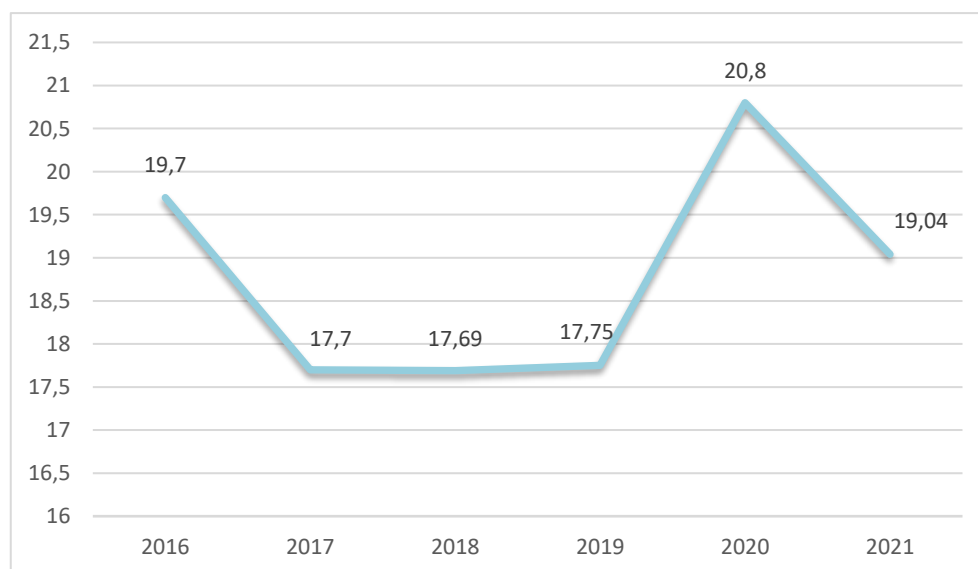
Zdroj: Výročné správy Slovenskej sporiteľne – vlastné spracovanie grafu

Tatra banka, a.s. vznikla v roku 1990 ako prvá súkromná banka na Slovensku. Prísľubom značky Tatra banka je byť lídrom v inováciách a klientom pravidelne prinášať užitočné novinky, ktoré im zjednodušia život. V súčasnosti má banka okolo 1 milióna klientov. Patrí do skupiny Raiffeisen Bank International AG. Na účely riadenia kapitálu

skupina definuje regulatórny kapitál, kapitálovú primeranosť, vnútorný kapitál a ekonomický kapitál. Regulatórny kapitál označovaný ako vlastné zdroje je tvorený vlastným kapitálom Tier 1, dodatočným kapitálom Tier 1 a kapitálom Tier 2. Regulatórny kapitál slúži na krytie kreditného rizika z činností v bankovej knihe, rizika protistrany vyplývajúceho z činností v obchodnej knihe, trhových rizík (pozičného rizika pre činnosti v obchodnej knihe, devízového rizika a komoditného rizika zo všetkých obchodných činností), rizika vyrovnaní, rizika úpravy ocenenia pohľadávky (CVA risk) mimoburzových derivátových operácií a operačného rizika.

V priebehu roka 2021 Tatra banka dodržiavala stanovené limity minimálnej kapitálovej primeranosti. Vnútorný kapitál predstavuje také vlastné zdroje financovania banky, ktoré banka interne udržiava a umiestňuje na krytie svojich rizík. Zložky vnútorného kapitálu sú tvorené položkami kapitálu doplnené o ďalšie dodatočné zdroje, ktoré má banka k dispozícii. Cieľom banky je udržiavať požadovanú výšku vnútorného kapitálu a uvedený cieľ banka v roku 2020 aj 2021 splnila. Na krytie rizík, na ktoré sa nevzťahuje alebo nedostatočne vzťahuje požiadavka na vlastné zdroje podľa prvého piliera, je určená dodatočná požiadavka na vlastné zdroje, tzv. „Pillar 2 requirement“ (P2R). Jej hodnotu určuje banke bankový dohľad na základe hodnotenia SREP od 1. 1. 2021 na úrovni 1,5 %.

Graf č. 4 – Kapitálová primeranosť vlastných zdrojov Tatra banky v %

Zdroj: Výročné správy Tatra banky – vlastné spracovanie grafu

Získané údaje jasne hovoria, že najlepšiu kapitálovú primeranosť vlastných zdrojov Tatra banka dosiahla v roku 2020, v ktorom sa datuje aj vznik pandémie koronavírusu a Tatra banka tu dosiahla hodnotu 20,8 %. V roku 2021 prišiel značný prepad na úrovni 1,76 %, čo bolo zrejme dôsledkom pandémie, kedy banka musela kryť riziká spojené s nesplácanými úvermi a pod., a banka sa dostala aj pod hodnotu z roku 2016, kedy mala kapitálovú primeranosť na úrovni 19,7 %.

Na základe údajov uvedených v grafe 5 možno konštatovať, že ukazovateľ Tier 1, ktorý predstavuje vlastný kapitál banky, dosiahol najvyššiu hodnotu v roku 2020, kedy v percentuálnom vyjadrení dosiahol 18,5 %. Najnižšiu hodnotu vlastného kapitálu mala Tatra banka v roku 2017, ktorý bol na úrovni 13,7 %. V roku 2021 došlo k poklesu na úrovni 1,6 percentuálneho bodu, keďže pandémie koronavírusu sa odrazila aj na príslušných hodnotách nielen Tatra banky, ale aj ostatných bánk.

Graf č. 5 – Ukazovateľ Tier 1 Tatra banky vyjadrený v %

Zdroj: Výročné správy Tatra banky – vlastné spracovanie grafu

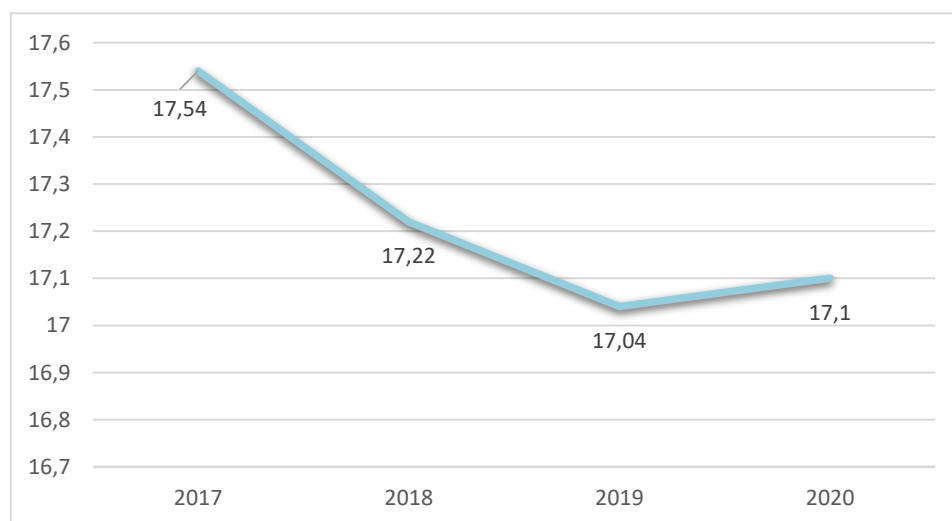
Poštová banka, a.s. vznikla v roku 1992. Aktuálne má viac ako 1,1 milióna klientov a patrí do skupiny 365. banky, ktorú vlastní J&T FINANCE GROUP. Ide o banku so sídlom na území Slovenska a táto banka patrí medzi 5 najväčších bánk na Slovensku. Od leta 2021 značka Poštová banka zostala iba na poštách a pobočky banky sa volajú 365. bank.

Pri implementácii súčasných kapitálových požiadaviek sa požaduje od banky dodržiavanie predpísaného pomeru celkového kapitálu k celkovým rizikovo váženým

aktívam a pomeru vlastného kapitálu Tier 1 k celkovým rizikovo váženým aktívam. Banka používa štandardizovaný prístup pre úverové riziko, štandardizovanú metódu pre Credit Valuation Adjustment, zjednodušený prístup pre trhové riziká a štandardizovaný prístup pre operačné riziko v súlade s Nariadením Európskeho parlamentu a Rady EÚ č. 575/2013 v znení neskorších predpisov. Bankové operácie sa kategorizujú v bankovej alebo v obchodnej knihe a rizikovo vážené aktíva sa určujú podľa špecifických požiadaviek, ktorých cieľom je odrážať rôzne úrovne rizika spojeného s aktívami a podmienenými záväzkami.

Z dôvodu nedostupnosti niektorých údajov sme v grafe 6 zobrazili kapitálovú primeranosť Poštovej banky za roky 2017 – 2020.

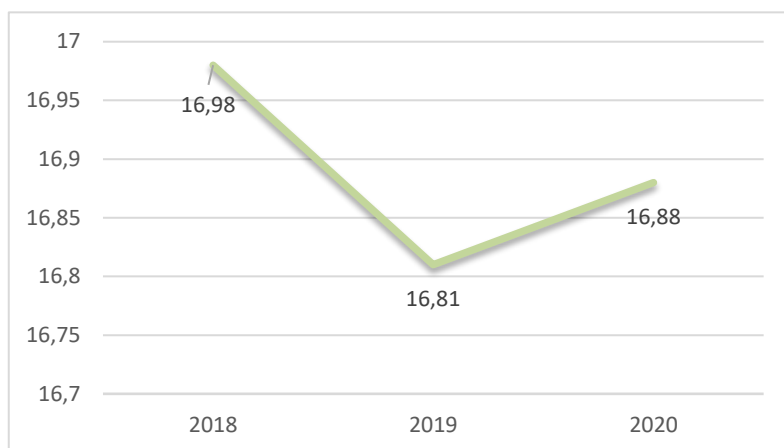
Graf č. 6 – Kapitálová primeranosť vlastných zdrojov Poštovej banky v %

Zdroj: Výročné správy Poštovej banky – vlastné spracovanie grafu

Na základe získaných údajov z grafu 6 možno konštatovať, že najvyššiu hodnotu vlastných zdrojov mala Poštová banka v roku 2017, kedy tieto zdroje dosiahli hodnotu 17,54 %. Najnižšiu hodnotu vlastných zdrojov za celé sledované obdobie banka dosiahla v roku 2019 s hodnotou 17,04 %. V prípade porovnania rokov 2019 a 2020 došlo k nárastu vlastných zdrojov Poštovej banky o 0,06 %.

Graf č. 7 – Ukazovateľ Tier 1 Poštovej banky vyjadrený v %

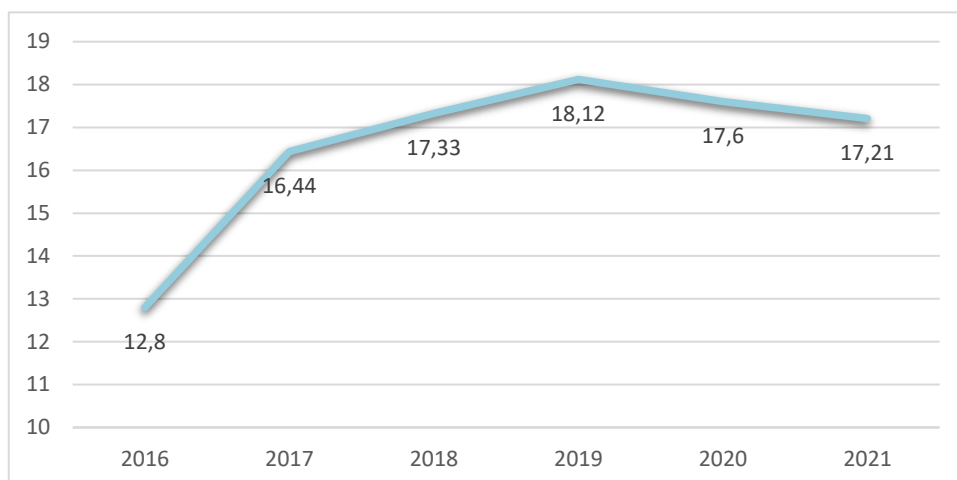

Zdroj: Výročné správy Poštovej banky – vlastné spracovanie grafu

Graf 7 znázorňuje vývoj ukazovateľa Tier 1, pričom z dostupných údajov bolo možné získať údaje iba za tri roky, a to 2018, 2019 a 2020. V roku 2020 ukazovateľ Tier 1 dosiahol hodnotu 16,88 % a oproti predchádzajúcemu roku tak došlo k rastu na úrovni 0,07 %. Najvyššia hodnota tohto ukazovateľa bola dosiahnutá v roku 2018, kedy vlastný kapitál banky predstavoval 16,98 %.

Prima banka Slovensko, a.s. je banka, ktorá pôsobí na Slovenskom finančnom trhu od roku 1993. Do roku 2003 fungovala pod názvom Prvá komunálna banka. Od roku 2003 až do roku 2011 bol jej názov na Dexia banka Slovensko. V roku 2011 sa novým, väčšinovým vlastníkom banky stala stredoeurópska skupina Penta Investments, ktorá v súčasnosti vlastní 99,55 % akcií. Následne od 1. januára 2012 zmenila banka obchodný názov na Prima banka Slovensko, a.s. V súčasnosti svoje služby na Slovensku poskytuje vyše trištvrte miliónu klientom.

Graf č. 8 – Kapitálová primeranosť vlastných zdrojov Prima banky Slovensko v %

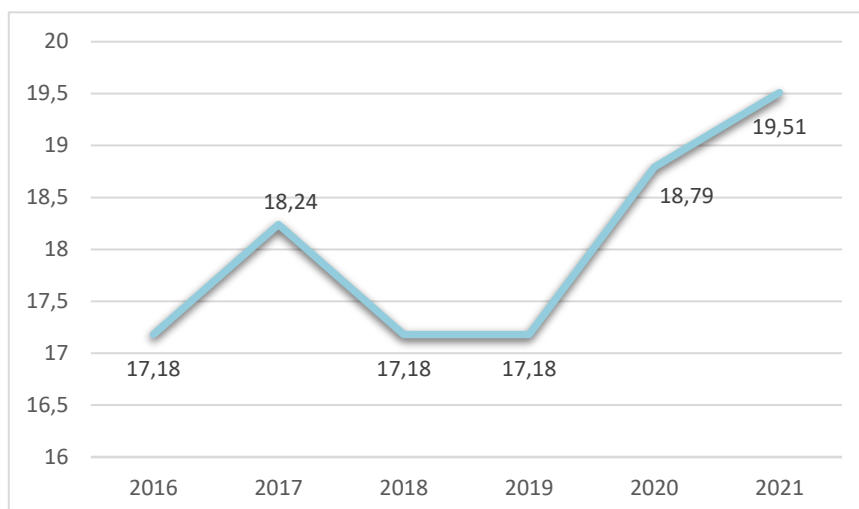

Zdroj: Výročné správy Prima banky – vlastné spracovanie grafu

Z údajov zobrazených v grafe 8 možno konštatovať, že vývoj kapitálovej primeranosti vlastných zdrojov Prima banky mal od roku 2016 do roku 2019 rastúci charakter, pričom dosiahnutá hodnota v roku 2019 predstavovala 18,12 %. V roku 2020 došlo oproti predchádzajúcemu roku k poklesu o 0,52 % a v roku 2021 oproti roku 2020 došlo k poklesu o 0,39 %, pričom banke sa nepodarilo dostať ani na úroveň z roku 2018, kedy hodnota vlastných zdrojov predstavovala 17,33 %.

Všeobecná úverová banka, a.s. (VÚB) je slovenskou bankou, ktorá poskytuje komplexný rozsah bankových služieb. Banka je v súčasnosti členom talianskej bankovej skupiny Intesa Sanpaolo a táto banka vznikla 1. januára 1990. S počtom až 1,5 milióna klientov je druhou najväčšou bankou na Slovensku. Vlastné zdroje, rizikovo vážené aktíva a ukazovatele kapitálu boli k 31. decembru 2021 počítané podľa harmonizovaných pravidiel a regulácií pre banky a investičné spoločnosti obsiahnuté v Smernici 2013/36/EU a v Nariadení CRR z 26. júna 2013 (v súlade s ich aktualizovanými verziami Nariadenia (EÚ) č. 2019/876 a Smernice (EÚ) č. 2019/878), ktoré transponujú štandardy bankového dohľadu definované Bazilejským výborom (Bazilejská rámcová dohoda 3) na zákony Európskej únie.

Graf č. 9 – Kapitálová primeranosť vlastných zdrojov VÚB banky v %

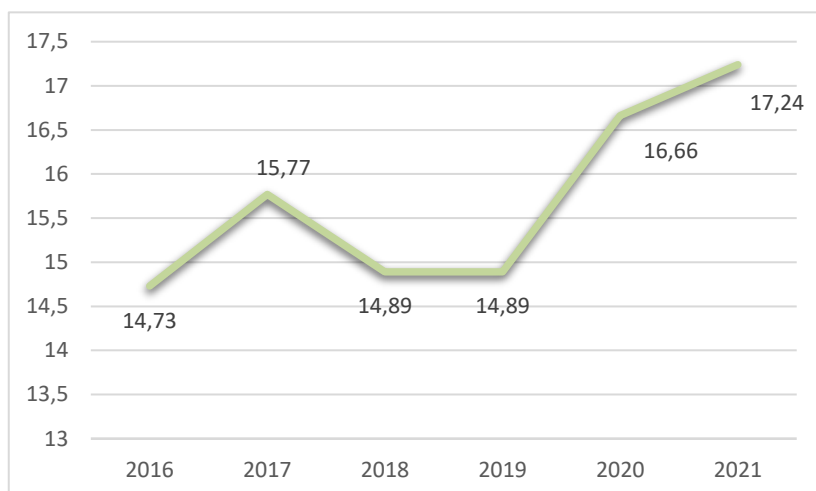
Zdroj: Výročné správy VÚB banky – vlastné spracovanie grafu

Na základe získaných údajov, zobrazených v grafe 9 možno jednoznačne konštatovať, že najvyššiu hodnotu kapitálovej primeranosti vlastných zdrojov VÚB banka dosiahla v roku 2021, kedy dosiahla hodnotu 19,51 %. Od roku 2019 dochádzalo k postupnému rastu, pričom v porovnaní rokov 2019 a 2021 došlo k rastu na úrovni 2,33 %. Zaujímavé je, že táto banka v rokoch 2016, 2018 a 2019 dosiahla rovnakú úroveň vlastných zdrojov, a to na úrovni 17,18 %.

Na základe procesu preskúmania a hodnotenia orgánmi dohľadu, Európska centrálna banka každoročne prehodnocuje rozhodnutie pre kapitálové požiadavky, ktoré je banka povinná dodržiavať na konsolidovanej úrovni. Výsledkom sú požiadavky SREP. Od 1. januára 2021 celková kapitálová primeranosť banky musí splniť kritériá pre ukazovateľ vlastného kapitálu Tier 1 („CET 1“) 10,5 %. Z toho aspoň 4,5 % musí tvoriť kapitál zaradený do Pilier 1 a aspoň 1,5 % kapitál zaradený do Pilier 2. Vankúš na zachovanie kapitálu musí dosahovať hodnotu prinajmenšom 2,5 % a vankúš na krytie systémového rizika aspoň 1 %.

Významnú úlohu v rámci zdrojov banky predstavuje aj ukazovateľ Tier 1, ktorý taktiež dosiahol najvyššiu hodnotu v roku 2021 na úrovni 17,24 %. V prípade tohto ukazovateľa v roku 2018 a 2019 došlo k dosiahnutiu rovnakej hodnoty na úrovni 14,89 %. V porovnaní rokov 2019 a 2020 došlo k nárastu na úrovni 1,77 % a v rokoch 2020 a 2021 k nárastu o 0,58 %.

Graf č. 10 – Ukazovateľ Tier 1 VÚB banky v %

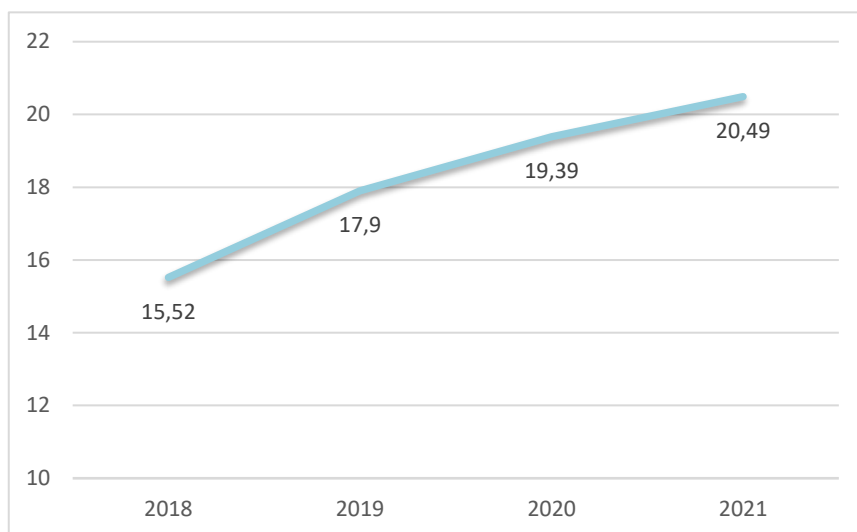
Zdroj: Výročné správy VÚB banky – vlastné spracovanie grafu

Československá obchodná banka, a.s. (ČSOB) bola založená v roku 1964. Banka pôsobí na Slovensku a v Česku. Banku vlastní belgická banka KBC, ktorá je súčasťou finančnej skupiny KBC Group N.V. Táto banka je poprednou slovenskou bankou už s vyše 50-ročnou tradíciou. Táto banka patrí medzi najsilnejšie a najuniverzálnejšie banky na slovenskom trhu s vyše pol miliónom klientov.

Požadovaná výška kapitálovej primeranosti je stanovená spoločným rozhodnutím o kapitáli a rozhodnutím lokálneho regulátora ohľadom výšky kapitálových vankúšov. ČSOB skupina udržiava podiel vlastného kapitálu Tier 1 spadajúceho do Pilieru 1 minimálne vo výške 4,5 % a podiel kapitálu Tier 1 spadajúceho do Pilieru 2 minimálne vo výške 1,5 %. ČSOB Skupina udržiava aj vankúš na zachovanie kapitálu, vo forme vlastného kapitálu Tier 1 vo výške 2,5 %. K 31.12.2020 udržiavala vankúš pre lokálne systémovo významné banky vo výške 1,0 % k jej celkovej rizikovej expozícii (medziročne sa hodnota nezmenila) a proticyklický vankúš vo výške 1,0 % (medziročne hodnota klesla o 0,5 percentuálneho bodu).

V prípade ČSOB banky sa nám podarilo získať údaje týkajúce sa kapitálovej primeranosti vlastných zdrojov za roky 2018, 2019, 2020 a 2021.

Graf č. 11 – Kapitálová primeranosť vlastných zdrojov ČSOB banky v %

Zdroj: Výročné správy ČSOB banky – vlastné spracovanie grafu

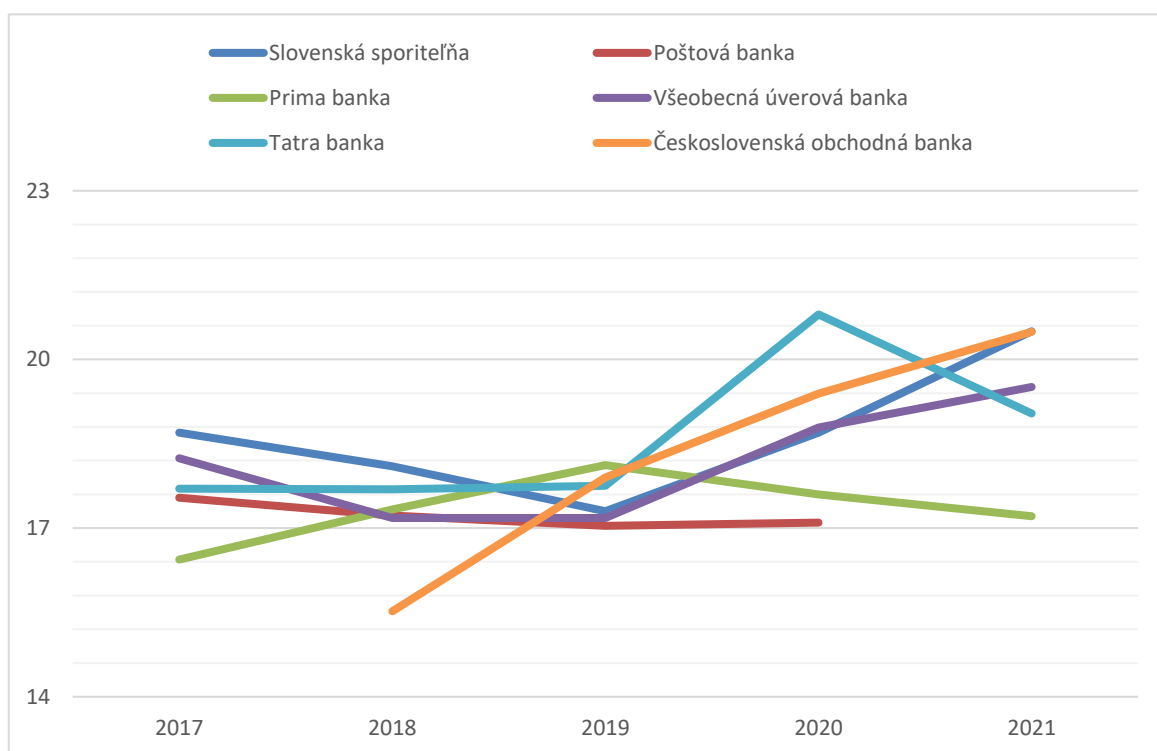
Podľa údajov v grafe 11 možno konštatovať, že kapitálová primeranosť ČSOB banky mala rastúci trend od roku 2018 až po rok 2021. V porovnaní rokov 2018 a 2021 došlo k nárastu na úrovni 4,97 percentuálneho bodu.

Privatbanka, a.s. je prvou špecializovanou bankou na Slovensku, ktorá vznikla v roku 2005. Situácia v Privatbanke bola v roku 2020 zložitá najmä v oblasti korporátneho bankovníctva. Privatbaca patrí do skupiny Penta a kvôli svojej špecializácii má oproti iným bankám výrazne menej klientov, iba niekoľko tisíc. Vzhľadom na nepriaznivú situáciu naprieč všetkými sektormi ekonomiky bola banka nútená utlmiť akvizičné procesy a prioritne sa koncentrovať na už existujúce úverové portfólio a na adresnú pomoc klientom zasiahnutým obmedzením výroby, či núteným zatvorením prevádzok. Banke sa napriek zložitej situácii podarilo zrealizovať splatenie značnej časti rizikových úverových pohľadávok bez negatívneho dopadu na hospodársky výsledok banky. V súvislosti s generovaním zisku, pri súčasnom znížení objemu rizikovo vážených aktív, najmä úverov, sa v roku 2020 zlepšila kapitálová primeranosť Privatbanky. Ku koncu roka dosiahla hodnotu 20,05 %, vďaka čomu je banka pripravená vysporiadať sa s prípadnými nepriaznivými dopadmi ekonomického vývoja v budúcnosti. Z dôvodu absencie ďalších údajov, týkajúcich sa kapitálovej primeranosti Privatbanky, nie je možné porovnať vývoj predchádzajúcich období.

V grafe 12 možno vidieť porovnanie vývoja kapitálovej primeranosti jednotlivých slovenských bánk, pričom sme sa snažili porovnať vývoj kapitálovej primeranosti za obdobie rokov 2017 – 2021. V prípade Poštovej banky ešte nie sú k dispozícii údaje za rok 2021 a v prípade Československej obchodnej banky absentovali dáta za rok 2017. Z dôvodu lepšej prehľadnosti celého vývoja sme však v grafe ponechali všetky banky s výnimkou Privatbanky, v prípade ktorej sme získali údaje týkajúce sa primeranosti vlastných zdrojov iba za rok 2020.

Pre úplnosť treba spomenúť, že direktíva CRD IV ustanovuje povinnosť poverených národných orgánov aktivovať funkčný rámec pre definovanie ukazovateľa proticyklického kapitálového vankúša („CCyB“) od 1. januára 2016. Ukazovateľ podlieha preskúmaniu na štvrťročnej báze. Európska regulácia bola implementovaná NBS v príslušných nariadeniach, ktoré sa týkajú CCyB. Na základe analýzy referenčných ukazovateľov, Národná banka Slovenska rozhodla o zavedení proticyklického vankúša (určeného pre expozície voči slovenským protistranám). Z dôvodu COVID-19 pandemickej situácie NBS od 1. augusta 2020 znížila úroveň proticyklického vankúša na 1 % z predošlých 1,5%. Takisto, 12. marca 2020 ECB ohlásila uvoľnenie požiadaviek v reakcii na pandémie ochorenia COVID-19, čo sa týka vankúša na zachovanie kapitálu 2,5 % a Pillar 2 Capital Guidance buffer 1 %, čo predstavuje pre banky dočasné uvoľnenie o 3,5 % a kompozícia požiadavky Pillar 2 Requirement („P2R“) podľa direktívy CRD V bola upravená na 75 % Tier 1 kapitálu, z ktorého musí tvoriť 75 % CET 1 kapitál (56,25 % požiadavky P2R).

Graf č. 12 – Porovnanie kapitálovej primeranosti jednotlivých slovenských bánk v %

Zdroj: Výročné správy bánk – vlastné spracovanie grafu

3.1.3 Diskusia

Pandémia koronavírusu (COVID-19) v priebehu roka 2020 zasiahla svetovú ekonomiku v doteraz bezprecedentnom rozsahu. Bankový sektor zohral kľúčovú úlohu v reakcii na danú situáciu. Banky ukázali, že sú pripravené na možnú krízu a sú schopné riešiť jednotlivé problémy, ktoré s ňou prichádzajú. Je to hlavne vďaka mimoriadnym menovým, rozpočtovým, regulačným a dohľadovým opatreniam. Na priaznivé zvládnutie situácie pozitívne vplývali aj silné kapitálové a likvidné pozície bánk vybudované ešte od veľkej finančnej krízy v roku 2008. Bankový sektor udržoval a podporoval reálnu ekonomiku neustálym poskytovaním úverov a uspokojovaním likvidných potrieb domácnosti a nefinančných podnikov. Veľké riziko predstavoval nárast nesplácaných úverov. Tomuto sa podarilo zabrániť možnosťou odkladov splátok. O tie požiadalo vyše 10 % domácností a viac ako 95 % žiadostí o odklad splátok bolo akceptovaných. To malo priaznivý vplyv na slovenskú ekonomiku, keďže slovenské domácnosti, ktoré to najviac potrebovali boli na určitý čas odbremenené od splácania úverov. Zároveň si slovenské banky mohli dovoliť odklad splátok a vďaka dostačujúcej pripravenosti ho bez väčších problémov zvládnuť. Obavy z veľkého zlyhávania úverov sa už takmer rozplynuli. Veľká časť

finančných ťažkostí firiem a domácností bola iba dočasná a bolo ich možné efektívne zmierniť odkladom splátok. Po ukončení odkladu sa dnes už prevažná väčšina úverov bez problémov spláca. Z dostupných údajov vyplýva, že až 95 % klientov, ktorým sa skončil odklad splátok, sa vrátilo k splácaniu úverov bez problémov. Z 5 % klientov, ktorí mali problém vrátiť sa k štandardnému splácaniu, má viac ako 77 %, teda tri štvrtiny, so svojou bankou nastavenú individuálnu reštrukturalizáciu a pokračujú v splácaní s novými podmienkami.

Vplyv koronakrízy pocítil bankový sektor hlavne na veľkosti zisku. V roku 2020 bol zisk na hodnote 465 miliónov eur. Toto znamenalo medziročný pokles o takmer 27 %. Na výraznom poklese sa podpísala najmä zvýšená tvorba opravných položiek. Táto tvorba opravných položiek slúžila ako príprava na možný nárast zlyhaných úverov. S nepriaznivým vývojom výšky zisku sa bankový sektor popasoval hneď v nasledujúcom roku. V roku 2021 jeho zisk dosiahol hodnotu 727 miliónov eur. Pozitívny vplyv na zvyšovanie ziskovosti bankového sektora mali hlavne nižšie náklady na riziká v porovnaní s rokom 2020. Tak isto bankám pomohlo aj zrušenie bankového odvodu

Všetky banky na Slovensku minulý rok dokázali splniť požiadavky kapitálovej primeranosti. Kapitálová primeranosť jednotlivých bánk sa pohybovala od najmenej 17 %, čo dosiahla Prima banka, až po 20,49 %, čo dosiahla ČSOB. Sice sa môže zdať, že to najhoršie má bankový sektor už za sebou, nemusí to byť úplne pravda. Stále pretrváva určitá neistota ohľadom nepriaznivého vývoja, preto treba stále obozretne kontrolovať bankový sektor. Táto neistota je najmä v segmentoch, akými sú ubytovanie, stravovanie a rekreácia. Ďalším rizikom je rýchly rast hypoték spojený s rýchlym rastom cien nehnuteľností. Týmto spôsobom by sa mohli stať nehnuteľnosti nadhodnotené. Tým sa zvyšuje riziko, že dynamicky rastúci trh nehnuteľností sa včas nepribrzdí a bude mu hroziť následná korekcia. Ďalšie riziká môžu nastať v podnikovom sektore. Po zdolaní koronakrízy budú podniky vystavené novým ťažkostiam. Tie budú spojené s nárastom cien energií a možnými výpadkami energie.

Záver

Na základe údajov je jasné, že v roku 2020 a 2021 splnila každá banka minimálnu povinnú kapitálovú primeranosť vyššiu ako 8 % stanovenú v rámci Bazilej II. Je teda vidieť, že slovenské banky v súčasnosti nemajú problém s kapitálovou primeranosťou, ktorá v ich prípade vo významnej miere prevyšuje stanovenú minimálnu hranicu na úrovni 8 %. V roku 2021 dosiahla najvyššiu hodnotu kapitálovej primeranosti Slovenská sporiteľňa s hodnotou 20,5 % a na druhom mieste sa umiestnila Československá obchodná banka s hodnotou na úrovni 20,49 %. Top trojku potom uzavrela Všeobecná úverová banka, ktorá dosiahla hodnotu kapitálovej primeranosti vlastných zdrojov na úrovni 19,51 %.

Na záver možno konštatovať, že slovenské banky disponujú dostatočným množstvom vlastných zdrojov, ktoré môžu použiť na krytie rizík, ktoré sú výsledkom nepriaznivého vývoja v hospodárstve. Použitím týchto zdrojov tak dokážu zmierniť dopad nepriaznivého vývoja práve na svoje fungovanie, čím si dokážu zabezpečiť určitú mieru stability. Poslednou takouto skúškou bola ekonomická kríza v dôsledku Covid-19 pandémie, ktorú slovenské banky nielenže zvládli, ale výraznou mierou sa podieľali na opatreniach zmierňujúcich negatívne ekonomické dopady.

Zoznam použitej literatúry

1. BASEL COMMITTEE ON BANKING SUPERVISION, High-level summary of Basel III reforms [online]. 2017. 12 s. ISBN 978-92-9259-118-2. Dostupné na: https://www.bis.org/bcbs/publ/d424_hlsummary.pdf
2. BELÁŠ, Jaroslav – DEMJAN, Valér. Finančné riadenie komerčnej banky. 1. vyd. Žilina: Georg, 2009. 155 s. ISBN 978-80-8940-106-2.
3. BELÁŠ, Jaroslav a kol. Manažment komerčnej banky. 1. vyd. Trenčín: GC TECH, 2007. 315 s. ISBN 978-80-9691-897-3.
4. BELÁŠ, Jaroslav a kol. Management komerčných bánk, bankových obchodov a operácií. 1. vyd. Žilina: GEORG, 2010, s. 471. ISBN 978-80-89401-18-5.
5. DERMINE, J. Bank Valuation and Value-Based Management: Deposit and Loan Pricing, Performance Evaluation, and Risk Management. 1. vyd. New York: McGraw-Hill, 2009, s. 442. ISBN 978-00-7162-499-2.
6. ECB, Prečo musia banky držať kapitál? [online]. 23.5.2019, Dostupné na: https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/ssmexplained/html/hold_capital.sk.html
7. ESRB, RECOMMENDATION OF THE EUROPEAN SYSTEMIC RISK BOARD: on guidance for setting countercyclical buffer rates [online]. 2.9.2014 10 s. Dostupné na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014Y0902\(01\)&](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014Y0902(01)&)
8. FED, What is the difference between a bank's liquidity and its capital? [online]. 31.12.2019, Dostupné na: https://www.federalreserve.gov/faqs/cat_21427.htm
9. HORVÁTHOVÁ, Eva. Bankovníctvo. 1. vyd. Žilina: GEORG, 2009, s. 318. ISBN 978-80-8940-103-1.
10. KAŠPAROVSKÁ, Vlasta et al. Řízení obchodních bank. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 339. ISBN 80-7179-381-7.

11. KOCH, Timothy.W. Bank Management. 3. vyd. Orlando: Dryden Press, 1995, s. 947. ISBN 978-00-3010-292-9.
12. KOLLEWE, Julia a WEARDEN, Graeme. Basel III: the main points. In: The Guardian [online]. 13.9.2010, Dostupné na: <https://www.theguardian.com/business/2010/sep/13/basel-iii-the-main-points>
13. KOTLEBOVÁ, Jana – SOBEK, Otto. Menová politika. 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2007, s. 317. ISBN 978-80-8078-092-0.
14. MEDVEĎ, Jozef a kol. Banky : teória a prax. 1. vyd. Bratislava: Sprint 2, 2012. 576 s. ISBN 978-80-8939-373-2.
15. MEJSTRÍK, Michal – PEČENÁ, Megda – TEPLÝ, Petr. Základní principy bankovníctví. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008, s. 627. ISBN 978-80-2461-500-4.
16. NBS, Aktuálne nastavenie kapitálových vankúšov v SR [online]. 2022. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/politika-obozretnosti-na-makrourovni2/nastavenie-nastrojov/aktualne-nastavenie-kapitalovych-vankusov-v-sr>
17. NBS, Analytické údaje finančného sektora [online]. 2022. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom-prakticke-informacie/publikacie-a-vybrane-udaje/vybrane-udaje/analyticke-udaje-financneho-sektora>
18. NBS, Správa o stave a vývoji finančného trhu [online]. 2022. Dostupné na: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/publikacie-dohladu/sprava-o-stave-a-vyvoji-financneho-trhu>
19. POLIDAR, Vojtěch. Management bank a bankovních obchodů. 2. vyd. Praha: Ekopress, 1999, s. 450. ISBN 80-8611-911-4.
20. POLOUČEK, Stanislav et al. Bankovníctví. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2006, s. 716. ISBN 978-80-7179-462-2.

21. PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. Komerční bankovníctví v České republice. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007, s. 338. ISBN 978-80-245-1180-1.
22. ROSE, S. Peter -HUDGINS, C. Conway. Bank management and financial services. 7. vyd. New York: McGraw-Hill, 2008, s. 722. ISBN 978-00-7125-967-5.
23. SVITEK, Martin. Funkcie bankového kapitálu. In: Biatec [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, 1.5.2011, roč. 9, č.5, s. 16-19. ISSN 1335 – 0900. Dostupné na: https://www.nbs.sk/img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2001/BIATEC_5_2001.pdf
24. SVITEK, Martin. Kapitálové vybavenie komerčných bánk. 1. vyd. Bratislava: Eurounion, 2006. 171 s. ISBN 80-88984-88-2.
25. SZPYRC, Miroslav a NOVOTA Daniel. Bazilejské dohody o kapitáli a kapitálová primeranosť bánk v SR. In: Biatec [online]. Bratislava: Národná banka Slovenska, 1.9.2013, roč. 21, č.7, s. 24-27. ISSN 1335 – 0900. Dostupné na: https://www.nbs.sk/img/Documents/_PUBLIK_NBS_FSR/Biatec/Rok2013/07-2013/06_biatec13-7_szpyrc.pdf
26. TKÁČOVÁ, Dana a kol. Finančné trhy a bankovníctvo. 1. vyd. Žilina: Georg, 2009. 268 s. ISBN 978-80-8940-101-7.
27. Výročné správy ČSOB [online]. Dostupné na: <https://www.csob.sk/o-nas/banka#financne-informacie>
28. Výročné správy Pivat banky [online]. Dostupné na: <https://www.privatbanka.sk/backend/web/uploads/pdf/vyrocne/priv-21074vyrocnasprava2020pdf.pdf>
29. Výročné správy Poštovej banky [online]. Dostupné na: <https://www.postovabanka.sk/vyrocne-spravy/>

30. Výročné správy Prima banky [online]. Dostupné na: <https://www.primabanka.sk/vyrocne-spravy>
31. Výročné správy Slovenskej sporiteľne [online]. Dostupné na: <https://www.slsp.sk/sk/informacie-o-banke/investori/financne-ukazovatele#/2/expand/true>
32. Výročné správy Tatra banky [online]. Dostupné na: <https://www.tatrabanka.sk/sk/o-banke/financne-ukazovatele/vyrocne-spravy/>
33. Výročné správy VÚB [online]. Dostupné na: <https://www.vub.sk/vyrocne-spravy/>
34. ZIMKOVÁ, Emília. Riadenie komerčnej banky : vybrané kapitoly. 1. vyd. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta, 2010. 85 s. ISBN 978-80-8083-966-6.